

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

“Det hadde vært fryktelig om vi alle hadde bare snakka samisk”

Substantiv, genus og visse andre trekk ved nominalfrasen i etnolekten/dialekten i Kokelv

—

Cecilie Helen Eliassen Johansen

NOR-3980: Masteroppgave i nordisk språk ved lektorutdanningen

VÅR 2016

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	1
1.1 Sjøsamebygda Kokelv.....	2
1.2 Språklig plassering av kokelvdialekten.....	7
1.3 Finnmarks plass i språkforskningen.....	8
1.4 Struktur i oppgaven.....	10
2. TEORI.....	11
2.1 Sosiolingvistikk.....	11
2.2 Språkskifte.....	12
2.2.1 Språskiftet i Kokelv.....	14
2.3 Språkkontakt.....	14
2.3.1 Dannelsesfase og stabiliseringsfase.....	15
2.3.2 Transfer.....	17
2.4 Dialekt eller etnolekt?.....	17
2.4.1 Dialekt.....	17
2.4.2 Etnolekt.....	18
2.5 Språkendring.....	19
2.6 Substantiv og genus.....	20
3. Metode.....	23
3.1 Kvalitative og kvantitative metoder.....	23
3.1.1 The observer's paradox.....	25
3.2 Informantgrunnlag.....	25
3.2.1 Rekruttering av informanter.....	25
3.2.2 Om informantene.....	27
3.3 Innsamlingsmetode.....	29
3.4 Analysemetode.....	29
4. Presentasjon av datamaterialet.....	33
4.1 Generasjon 3.....	33
4.1.1 Camilla.....	33
4.1.2 Charlotte.....	39
4.1.3 Calle.....	45
4.1.4 Christian.....	48
4.1.5 Cato.....	51
4.1.6 Oppsummering av substantivbøyningen til generasjon 3.....	55
4.2 Generasjon 2.....	58
4.2.1 Beate.....	58

4.2.2	Brage	60
4.2.3	Bjarne	61
4.2.4	Benjamin	63
4.2.5	Oppsummering av substantivbøyningen til generasjon 2	66
4.3	Generasjon 1	68
4.3.1	Alma	68
4.3.2	Agnes	70
4.3.3	Adrian	73
4.3.4	Audun	75
4.3.5	Oppsummering av substantivbøyningen til generasjon 1	76
5.	Drøfting og forsøk på svar på problemstillingene	79
5.1	Bøyingssystemet for substantiv i kokeveldialekten	79
5.2	Er det tre eller to genus i kokeveldialekten?	82
5.3	Generasjonsulikheter og likheter	83
5.3.1	Artikkel- og preposisjonsbruk	84
5.3.2	Overgeneralisering/hyperkorrekt bruk av dobbelt bestemthet	85
5.4	Har dialekten stabilisert seg?	86
6.	Oppsummering	89
6.1	Videre forskning	89
	Litteraturliste	91
	Vedlegg	94

Tabeller og figurer

Tabell 4.1.1. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Camilla.....	33
Tabell 4.1.1. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Camilla.....	36
Tabell 4.1.1. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Camilla.....	37
Tabell 4.1.2. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Charlotte.....	39
Tabell 4.1.2. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Charlotte.....	41
Tabell 4.1.2. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Charlotte.....	44
Tabell 4.1.3. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Calle.....	45
Tabell 4.1.3. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Calle.....	46
Tabell 4.1.3. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Calle.....	47
Tabell 4.1.4. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Christian.....	48
Tabell 4.1.4. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Christian.....	49
Tabell 4.1.4. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Christian.....	50
Tabell 4.1.5. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Cato.....	51
Tabell 4.1.5. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Cato.....	53
Tabell 4.1.5. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Cato.....	54
Tabell 4.1.6. 1: Samlet oversikt over maskulinum i generasjon 3.....	55
Tabell 4.1.6. 2: Samlet oversikt over femininum i generasjon 3.....	56
Tabell 4.1.6. 3: Samlet oversikt over nøytrum i generasjon 3.....	56
Tabell 4.2.1. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Beate.....	58
Tabell 4.2.1. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Beate.....	59
Tabell 4.2.1. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Beate.....	59
Tabell 4.2.2. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Brage.....	60
Tabell 4.2.2. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Brage.....	61
Tabell 4.2.2. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Brage.....	61

Tabell 4.2.3. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Bjarne.....	61
Tabell 4.2.3. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Bjarne.	62
Tabell 4.2.3. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Bjarne.....	62
Tabell 4.2.4. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Benjamin.	63
Tabell 4.2.4. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Benjamin.	64
Tabell 4.2.4. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Benjamin.....	65
Tabell 4.2.5. 1: Samlet oversikt over maskulinum i generasjon 2.	66
Tabell 4.2.5. 2: Samlet oversikt over femininum i generasjon 2.....	67
Tabell 4.2.5. 3: Samlet oversikt over nøytrum i generasjon 2.....	67
Tabell 4.3.1. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Alma.....	68
Tabell 4.3.1. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Alma.....	69
Tabell 4.3.1. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Alma.....	69
Tabell 4.3.2. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Agnes.	70
Tabell 4.3.2. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Agnes.....	71
Tabell 4.3.2. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Agnes.	72
Tabell 4.3.3. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Adrian.	73
Tabell 4.3.3. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Adrian.....	74
Tabell 4.3.3. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Adrian.	74
Tabell 4.3.4. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Audun.....	75
Tabell 4.3.4. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Audun.....	76
Tabell 4.3.4. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Audun.....	76
Tabell 4.3.5. 1: Samlet oversikt over maskulinum i generasjon 1.	76
Tabell 4.3.5. 2: Samlet oversikt over femininum i generasjon 1.....	77
Tabell 4.3.5. 3: Samlet oversikt over nøytrum i generasjon 1.....	78
Tabell 5.1. 1: Samlet oversikt over endelser i maskulinum.	79
Tabell 5.1. 2: Samlet oversikt over endelser i femininum.....	80

Tabell 5.1. 3: Samlet oversikt over endelser i nøytrum.....	80
Tabell 5.2. 1: Oversikt over generasjonsforskjeller registrerte i avvik og prosentavvik.....	84
Figur 1.1 Kokelv er markert som nummer 1 (Kartet er hentet fra linken: http://kart.gulesider.no)	2
Figur 1.2 Helt til høyre, innerst i fjorden ser vi Kokelv og oversikt over befolkningen i 1861 (Friis, 1861).....	3
Figur 1.3 Kart over Kokelv i dag (hentet fra linken http://kart.ssb.no).....	6

Forord

Dette året i masterbobla har vært en utrolig lærerik, krevende og, av og til, frustrerende prosess. Det er mange som fortjener en takk for at jeg nå sitter her med en ferdig masteroppgave. Først og fremst må jeg rette en stor takk til informantene, uten dere hadde ikke denne oppgaven vært mulig å gjennomføre. Takket være dere har jeg hatt muligheten til å studere kokelvdialekten. Det virket som en fjern tanke da jeg begynte med språkemner på universitetet. Da jeg startet på studiet, skulle jeg skrive en master i litteratur, så takk til alle forelesere i løpet av årene som fikk meg til å bli interessert i dialekter.

Veileder Tove Bull fortjener en stor takk. Takk for at du har hatt troen på meg, inspirert meg og støttet opplegget mitt fra start til slutt.

Mamma og pappa, jeg hadde ikke kommet så langt uten deres støtte fra begynnelsen av, tusen takk! Tusen takk til søster Ida Charlotte, som har vist forståelse, støttet meg gjennom hele året og tatt meg med på trening. Tusen takk til venner som har vist interesse for masteroppgaven, og til dere som ikke har det. Det har gitt meg et avbrekk fra skrivingen og fått tankene over på andre ting. Dere er gull. Ingen nevnt, ingen glemt!

Tusen takk til mannen i mitt liv, Steffen. Takk for at du er du, for at du har oppmuntret og vært der for meg gjennom hele året. Takk for alle dagene du har hatt middagen klar, og ikke minst takk for at vi har skrevet master samtidig.

Takk!

Tromsø, mai 2016

Cecilie Helen E. Johansen

1. Innledning

Denne masteravhandlingen har geografisk utgangspunkt i en liten bygd i Kvalsund kommune i Finnmark, Kokely, der det bor knappe 130 innbyggere. Helt fram til rundt 1950-tallet vokste de aller fleste i bygda opp som tospråklige, med samisk som hjemmespråk. Hovedformålet med avhandlingen er å undersøke om det finnes substrattrekk fra samisk i bestemte sider ved kokelvdialekten, og i hvor stor grad det eventuelt finnes språklige generasjonsforskjeller som har med kontakten med samisk å gjøre. Her vil hovedfokuset være genus og substantivbøyning. Jeg vil kartlegge bøyningssystemet for substantiv og sammenligne med systemet i andre finnmarksdialekter. Det kan forventes at det er mye intraindividuell variasjon, spesielt hos de eldre informantene som har samisk som morsmål. Variasjon mellom medlemmer i det samme språksamfunnet kaller man gjerne for interindividuell variasjon, mens variasjon hos det enkelte individet blir kalt for intraindividuell variasjon (Røyneland, 2008:30). Variasjonen kan altså være interessant både på individ- og gruppenivå, og mønster i variasjonen kan potensielt si noe om språkutviklingen i bygda gjennom de siste tre generasjonene. Jeg har tatt utgangspunkt i tre generasjoner og sammenlignet disse for å se om dialekten kan sies å ha gått gjennom en tilsvarende faseutvikling som Sollid (2003) har beskrevet fra Sappen i Nordreisa. Der har dialekten gått fra en etableringsfase med mye intra- og interindividuell variasjon, til en stabiliseringsfase med fastere og mindre varierte mønster.

Kort oppsummert er det disse tre problemstillingene jeg ønsker å belyse:

1. Hvordan ser bøyningssystemet for substantiv ut i kokelvdialekten?
2. Er det generasjonsforskjeller som tyder på større inter- og intraindividuell variasjon hos den eldste generasjonen, enn hos yngre språkbrukere?
3. Har dialekten i så fall (jf. 2) stabilisert seg? Finner vi samiske substrattrekk i dialekten hos den yngste generasjonen?

Før jeg går videre vil jeg i dette innledningskapitlet se nærmere på Kokelvs historiske språkutvikling, plassere dialekten språklig i forhold til resten av Finnmark, og jeg vil også se på Finnmarks plass i språkforskningen.

1.1 Sjøsamebygda Kokelv

Det e ikke farlig å være same, så lenge du ikke e i Kokelv. (informant Cato)

Kokelv er en liten bygd som ligger ved kysten av Vest-Finnmark. Bygda tilhører i dag Kvalsund kommune, og per 1. januar 2016 hadde hele kommunen totalt et innbyggertall på 1049 (Statistisk sentralbyrå), hvor omtrent 130 av disse var bosatt i Kokelv. I figur 1.1 ser vi Kokelvs geografiske plassering. Det ble snakket samisk i bygda helt fram til 1950-tallet, altså ganske lenge etter at den verste delen av fornorskningstiden var over.

Figur 1.1 Kokelv er markert som nummer 1 (Kartet er hentet fra linken: <http://kart.gulesider.no>)

Kokelv var lenge dominert av enspråklige samisktalende. Den tidligste kartleggingen er Jens Andreas Friis etnografiske kart fra 1861, Friis kartla språk- og bosituasjonen nord for Ofoten. Utgangspunktet hans var etnisitet. Vi kan se av kartet (figur 1.2 nedenfor) at stort sett hele befolkningen i Kokelv var samisktalende i 1861, og at alle bodde i det Friis kalte for jordhytter (gammer), jf. Friis' tegnforklaring nedenfor.

- = Lappefamilie, bor i jordhytte. Ingen kan tale norsk eller finsk.
- = Lappefamilie, bor i jordhytte. Husfaderen kan tale norsk.
- = Lappefamilie, bor i jordhytte. Minst ett individ kan tale norsk og finsk.

Som vi ser av Figur 1.2, var det kun tre husstander der “husfaderen” kunne snakke norsk, og i en husstand var det minst ett individ som kunne snakke både norsk og finsk. I de resterende husstandene var det ingen som kunne snakke hverken norsk eller finsk. Ut fra kartet ser det ut til at det var totalt 19 husstander til sammen i Kokelv.

Figur 1.2 Helt til høyre, innerst i fjorden ser vi Kokelv og oversikt over befolkningen i 1861 (Friis, 1861).

Det er veldig interessant at Friis fikk kartlagt språksituasjonen akkurat i denne tiden. Ikke lenge etterpå ble det satt i gang en hard fornorskingsprosess i Norge som førte til at mye av det tidligere språklige mangfoldet ble visket vekk. Rundt 1880 ble det vedtatt fra høyeste politiske hold at “det norske Sprog efter Haanden bliver Undervisningsspråket” (Hanssen,

2010:198). I tillegg kom det forslag fra departementet om “at lærere bare kunne være av norsk ætt” (ibid.:198). Dette innebar at skolen ble den viktigste fornorskningsarenaen. I 1878 ble det gjort vedtak i Stortinget om at barna skulle ha rett til å bruke sitt eget talemål i skolen, med unntak av i Troms og Finnmark. Det ble eksplisitt slått fast at det ikke skulle være “Adgang til Brugen af vedkommende fremmede Sprog (samisk og finsk)” (ibid.:199).

Den sjøsamiske pioneren Anders Larsen (1870-1949) var lærer i Kokelv fra 1895 til 1897. Etter å ha tatt lærerutdanning ved Tromsø seminar og undervist i Rafsbotn i Alta kom han tilbake til det som i dag er Kvalsund kommune.¹ Her underviste han i årene 1902 til 1918, med hovedbase i Repparfjord underviste han i Neverfjord, Komagnes og Kokelv på rundgang. Det var bare 10 og 12 uker med skole på denne tiden, så han hadde mulighet til å reise mellom bygdene. Larsen er i ettertid mest kjent for å ha vært en aktiv forkjemper for det samiske språket, noe som kan ha hatt betydning for bruken av samisk i Kokelv. Han brukte samisk som hjelpespråk i undervisningen, og kristendomsundervisningen gjennomførte han på samisk, til tross for at instruksene fra 1880-tallet hadde sagt at norsk var det eneste tillatte undervisningsspråket. Blant alle skolekretsene Larsen underviste i, var dette bare tillatt i Kokelv, der ble det var gitt en form for dispensasjon fra 1910, da det ellers ble slutt på å bruke samisk som hjelpespråk i kristendomsundervisningen i skolen. I 1911 fikk Kokelv likevel en ny dispensasjon til å ha kristendomsundervisningen på samisk. Kirke- og undervisningsdepartementet sendte dette brevet til skoledirektøren i Finnmark:

I anledning av hr. skoledirektørens skrivelser av 28 og 31 oktober f.a. meddeles til efterretning og videre kundgjørelse at departementet i henhold til §6 sidste led i instruks av 18/4-1898 angaaende bruken av lappisk som hjælpesprog ved undervisningen i folkeskolen efter omstendighetene finder at kunne samtykke i at religionsundervisningen i Kokelv kreds i Kvalsund indtil utgangen av skoleaaret 1911-1912 foregaar udelukkende paa lappisk.
J. Qvigstad (Lund, 2009)

I en søknad om tilskudd fra Finnefondet² i 1915 oppga Larsen at “børnenes sprog” i Kokelv på den tiden var lappisk. Ifølge Lund (2009) ble det slutt på samiskundervisning i Kvalsund kommune da Larsen flyttet, men det ser ut til at samisk fortsatt ble brukt som hjelpespråk i skolen (jf. Jensen 2015:130).

---

¹ Der ingenting annet er oppgitt i dette delkapittelet er opplysninger hentet fra Lund (2009)

² Finnefondet var et viktig hovedinstrument i fornorskingspolitikken. Det ga økonomisk støtte til alle lærere som jobbet for fornorskningen i skolen (Grenersen, 2015). Til tross for at Anders Larsen var en klar motstander av Finnefondet, søkte han altså om lønnsbidrag.

Kristen Andreas Brygfjeld var skoledirektør i Finnmark fra 1923 til 1935. I 1930 skrev han et brev til Kirkedepartementet hvor han informerer om språksituasjonen ved ulike skoler i Finnmark. Eivind Bråstad Jensen oppsummerer det Brygfjeld skreiv om Kokelv slik: “De fleste samiske familier i Kokelv krets i Måsøy kommune hvor det var et statsinternat, hadde lite kjennskap til norsk. Her snakket læreren flytende samisk, uten at Brygfjeld uttrykte motforestillinger til at han brukte det som hjelpespråk.” (Jensen, 2015:130). På denne tiden var Kokelv en del av Måsøy kommune. Internering av samiskspråklige barn var en viktig del av fornorskingspolitikken, og i 1922 ble det åpnet et statsinternat i Kokelv. Den samiske befolkningen bodde spredt, dermed ble sentralisering et viktig middel for å svekke samisk språk. Selv om dette ga samiske barn muligheten til å få seg en utdanning, fikk de ikke opplæring på sitt eget morsmål. “[D]et var ikke et mål at de skulle få opplæring på morsmålet sitt. I stedet var internatene rene bastioner for undertrykkelse av samisk språk og for nedvurdering av samisk kultur og etnisitet.” (Hanssen, 2010:198).

Fra 1940 til rundt 1947 var det svært lite, eller ingen skolegang i Kokelv og Kvalsund kommune. Det var mange barn som mistet flere år med undervisning. Lund (2009) skriver at så seint som under krigen var det elever som kom til skolen med svært lite, eller ingen norskkunnskaper. Tyskernes “brente jords taktikk” førte i 1944 til at alle i Kokelv ble evakuert, men noen få rømte til fjells og overvintret, deriblant en av mine informanter, Camilla. Da folk vendte tilbake, ble det opprettet skolebrakke i Kokelv, og undervisningen kunne fortsette, mest sannsynlig på norsk.

Den britisk-canadiske sosialantropologen Robert Paine (1926-2010), som er kjent for sine arbeid om blant annet samiske samfunn, bestemte seg i 1951 for å dra til “Lapland” for å studere samene og samiske småsamfunn. Sommeren 1951 ankom han Kokelv til fots fra Karasjok. Han beskriver sitt møte med språksituasjonen i Kokelv slik: “Though it was a Saami community, visitors were spoken to in Norwegian; and it was in Kokelv that I learned my Norwegian. Only when I returned some years later did some people, on my insistence, speak Saami with me.” (Paine, 1998:138). Paine beskriver Kokelv på 50-tallet som et tvetydig samfunn. Det var uklart om samfunnet var samisk eller norsk, innbyggerne sendte ut doble signaler. Det var kun i sammenhenger der presten kom for å holde gudstjenester at de kunne finne på å rope ut “Jeg er samisk!”: “It was at these climactic moments of autonomy and

inherent identity (and really only then) that one heard joyous shouts of “*Mii sabmelažžat*” [Vi er samisk].” (Paine, 1998:144). Slik Paine beskriver det, virker det som det var viktig for innbyggerne å holde på det samiske språket og kulturen, men det skjedde i det skjulte. Slik skriver han om hvordan han opplevde innbyggerne i Kokelv sitt forhold til det norske og det samiske språket:

'We are Norwegians, whatever our grandparents or parents were or are.' And it was particularly they who were targeted for biting comments as they were seen leaving the community for a visit to town: 'Look how she's dressed - riw'go [non-Saami woman]!' For me, this keeping watch over the comings and goings of their own, was one more register of the pervasive moral ambiguity among the people of Kokelv. (Paine, 1998:144)

Ifølge Lund (2009) holdt det samiske språket seg lenger i Kokelv enn andre steder i kommunen. Den siste generasjonen i Kokelv som vokste opp som tospråklige, ble født på 1950-tallet. De hadde samisk som hjemmespråk, men snakket også norsk da de begynte på skolen.

Figur 1.3 Kart over Kokelv i dag (hentet fra linken <http://kart.ssb.no>).

I dag er den største arbeidsplassen i Kokelv et bo- og servicesenter, men det er også grunnskole og butikk i bygda. Det er ingen som livnærer seg av kun fiske og småbruk lenger, slik det var vanlig for et par generasjoner tilbake. Det er ingen av de yngre i Kokelv som snakker samisk i dag. Det er, som nevnt ovenfor, kun de som er født på 1950-tallet som behersker det samiske språket, det vil si besteforeldregenerasjonen. Dette betyr at samisk i

bygda har dødd ut i løpet av tre generasjoner. De yngste av mine informanter fortalte at de heller ikke har så mye kjennskap til den sjøsamiske historien i Kokelv.

I to tilfeller siterer jeg to utsagn fra informanter som handler om Kokelv som en samisk bygd. Informanten Cato sier i det jeg har latt være underoverskrift i kapittel 1.1: “Det e ikke farlig å være same, så lenge du ikke e i Kokelv”. Dette illustrerer godt den tvetydigheten Robert Paine møtte i Kokelv på 50-tallet. Det andre sitatet jeg har gjort til tittel på avhandlingen: “Det hadde vært fryktelig om vi alle hadde bare snakka samisk”. Dette sitatet rettferdiggjør på sett og vis det språkskiftet bygda har vært igjennom. Nå dreier ikke arbeidet mitt seg om språkholdningene til folk i Kokelv. Jeg synes likevel disse to sitatene er relevante for avhandlingen min. De sier noe om språklige følger, også språksosiale og språkpsykologiske virkninger og konsekvenser, av den typen språkskifte som folk i Kokelv har gjennomlevd.

1.2 Språklig plassering av kokelvdialekten

Vi her prate mere sånn bokmål ... Altså, ordan e renere. Det e ikke sånn sparsk, fesk ... Før i tida snakka jo alle samisk og da dem da lærte sæ norsk. De læreran som kom, dem prata jo ikke, dem kom jo sørfra. (Informant Beate om egen dialekt).

Hvorvidt kokelvdialekten er lik bokmål eller ikke, vil vi ikke få direkte svar på i denne avhandlingen. Det er likevel en allmenn oppfatning blant informantene mine at kokelvdialekten ligner bokmål. De sammenligner sin egen norske dialekt med dialektene i bygdene rundt Kokelv, trolig dialekter med lengre norsk språkhistorie enn tilfellet er i Kokelv.

Nå er dialektene i Finnmark, som andre steder, preget av variasjon, og dialektgrensene er uklare og diffuse. Finnmarksdialekten kan generelt deles inn i tre målområder: kystmål, indrefinnmarksmål og østfinnmarksmål (Jahr & Skare, 1996:68-72). Det som kjennetegner kystmålene, er blant annet at de er e/a-mål. Det vil si at infinitivene ender på –e (å spise) og svake hunkjønnsord i ubestemt form entall ender på –a (ei jenta). Slik sett hører Kokelv til kystmålet, selv om dialekten bærer preg av inter- og intraindividuell variasjon når det gjelder endelsen i svake hunkjønnsord i entall ubestemt form. Kystmålet har mye palatalisering av dentaler, som for eksempel /mɑː/ og senking (fesk, løst). Andre former som /hɔː/ (hund, m.) og /mɔː/ (munn, m.) er også vanlige. Kv- for hv- er også vanlig, som *kvit* og *kverandre*. Trekk som kjennetegner østfinnmarksmålet og indrefinnmarksmålet finner vi også igjen i Kokelv. Indrefinnmarksmålet er preget av at samisk og norsk lever tett sammen. Klusilene *p*, *t*

og *k* blir ikke alltid aspirert og kan derfor høres ut som *b*, *d* og *g*. I tillegg er det vanlig med uortodoks tilskrivning av grammatisk kjønn til substantiver og også genusblanding, for eksempel kan det hete *et lite skole* og *et gammelt rorbu* (ibid.:68). I østfinnmarksålet er det mindre senking og palatalisering enn i kystmålet. Presensformer som *drar* og *biter*, i motsetning til *dræg* og *bit*, er vanlige i øst. Dersom man har palatal uttale i Øst-Finnmark, blir ikke palataliseringen like kraftig artikulert (ibid.:72). Ifølge Jahr og Skare har de i øst som regel *u* fremfor palatal *l* og *n*, så i stedet for /hɔj:/ og /foʎ:/ er det helst /huj:/ og /fuʎ:/

I kokelvdialekten er, i likhet med Øst-Finnmark, den palatale artikuleringen svakere enn i vestfylket ellers, og former som /huj:/, /fuʎ:/ og /muj:/ er vanlige. Det er ikke sjelden at man i Kokelv hører presensformer som *spiser* og *biter*. Kokelvdialekten har senking, men ikke helt “gjennomført”, det heter for eksempel fisk, men løst. Når det gjelder likhetstrekk med indrefinnmarksålet er usikker genustilskrivning ett eksempel. Blant de eldre er det en tendens til at *p*, *t*, og *k* ikke blir aspirert, men det er ikke så vanlig i dag, selv om det kan forekomme. Som Hatlebrekke (1996) skriver, vil det språklige bildet skifte fra sted til sted i Finnmark, på grunn av at inne i fjordene bodde det tidligere både samer, kvener og nordmenn. Dette er også karakteristisk for kokelvdialekten.

1.3 Finnmarks plass i språkforskningen

Finnmark er det største fylket i Norge i utstrekning, og har et landareal på 48 618 km².

Samtidig er Finnmark det fylket som har lavest innbyggertall (Askheim, 2015).

Finnmarksdialekten har ikke tidligere fått så stor plass i språkforskningen, noe som kan ha ulike årsaker. Før Universitetet i Tromsø ble etablert, lå alle relevante forskningsmiljø langt borte. I tillegg hadde norsk dialektologi lenge en nasjonsbyggende funksjon. Perspektivet var diakront, og en sentral oppgave for dialektforskeren var å vise sammenhengen mellom den dialekten som ble beskrevet, og gammelnorsk. De norske dialektene i Finnmark passet ikke inn i et slikt paradigme. De har i en lengre tidsperiode utviklet seg i nær kontakt med samisk, finsk eller kvensk. I mange tilfeller er dialektene et resultat av et språkskifte fra samisk, finsk eller kvensk til norsk.

I en del eldre forskningslitteratur kan man lese at finnmarksålet er likt tromsmålet, eller at det er svært likt bokmål. Hatlebrekke (1996) skriver for eksempel at målføret i Finnmark er sterkt preget av bokmål: “Ettersom bokmål er og har vært opplæringsmål i skolene, og på

grunn av den sterke stillinga denne målforma har i landet som helhet, er målføra blitt sterkt prega av bokmål. Nynorsk har aldri vært et alternativ i Finnmark.” (Hatlebrekke, 1996:221). Dette kan virke som et litt merkelig utsagn, siden bokmål er opplæringsmål i størstedelen av landet. At det også er det i Finnmark, kan ikke forklare en eventuell større påvirkning på talemålet der enn i andre bokmålsområder. Dersom det generelt sett er rett at finnmarksdialektene er preget av bokmålet, kan forklaringen ligge i at de samisk- og kvenskspråklige finnmarkingene lærte seg norsk på skolen der bokmålet var målspråket. Mange kunne ikke ett eneste ord norsk da de begynte på skolen. Så de som hadde norsk som andrespråk, lærte en form for bokmål.

Å samtidig hevde at Finnmarks-målet har mye fra bokmål og at det ligner på Troms-målet, henger ikke sammen. Dialektene i Troms er relativt godt beskrevet, og det er, så vidt jeg vet, ingen som har hevdet at de har mye til felles med bokmål. Så hvordan finnmarksdialektene ligner på bokmål og samtidig på Troms-målet, er vanskelig å forstå.

Det har med andre ord vært lite tradisjonell dialektologisk forskning i Finnmark. Derimot er språkkontaktområder i Nord-Norge (spesielt Nord-Troms og Finnmark) lagt under forskningslupen de senere årene, særlig etter at Universitetet i Tromsø ble etablert. Språkkontakt har de siste tiårene også hatt stor oppmerksomhet internasjonalt, dette vil jeg se nærmere på i teoridelen. Den internasjonale utviklingen har hatt betydning også for den språkkontaktforskningen som er gjort i Nord-Troms og Finnmark. Arbeid som beskriver norsk språk i Finnmark er blant annet Nils I. S. Dannemarks (2010) doktoravhandling som omhandler variasjon og mønster i barns talemål i Kautokeino, og Monica Simonsen Sætermos (2011) masteravhandling som er en studie av palataler og postalveolarer i altadialekten. Der har hun sammenlignet de ulike bydelene i Alta, og hun konkluderer med at det er en endringsprosess på gang. Det ser nemlig ut til at palatalene jevnt over er på vei til å svekkes i dialekten i Alta. Det mest interessante med denne avhandlingen er likevel at Sætermo viser at den sosiale verdien som de ulike variantformene representerer, må ha vært helt annerledes enn i resten av landet, nettopp på grunn av språkkontakten. I tillegg har vi Christina Storelvs (2012) masteroppgave om bruken av *jei* og/eller *æ* i Indre Billefjord og omegn.

1.4 Struktur i oppgaven

Etter denne innledningen følger kapittel 2 som er teoridelen av avhandlingen. Her har jeg tatt utgangspunkt i sosiolingvistikken som utstyrrer meg med relevant teori for oppgaven. Stikkord til denne delen er språkkontakt, transfer og språkskifte og språkendring. Dette er relevante begreper i arbeidet mitt, og begrepene vil være nyttige i analyse- og drøftingsdelen av avhandlingen. Kapittel 3 er metodekapittelet. Her redegjør jeg for og begrunner de metodene jeg har brukt. I kapittel 4 blir selve empirien presentert og analysert. Her tar jeg for meg hver enkelt informant for seg. Kapittel 5 er et forsøk på å svare på de problemstillingene jeg formulerte tidligere i innledningen. Til sist, i kapittel 6, vil jeg oppsummere, konkludere og komme med innspill av interesse for videre forskning.

2. TEORI

I dette kapitlet tar jeg for meg teorier som det er relevant å ha med videre når datamaterialet skal analyseres. Først og fremst vil jeg plassere arbeidet mitt i en bestemt forskningstradisjon, før jeg deretter ser på relevante begreper og forskning. Til sist ser jeg på genus og substantiv, som er de kategoriene som er gjenstand for analyse i avhandlingen.

2.1 Sosiolingvistik

Mæhlum (1996:177) definerer sosiolingvistik som “[s]tudiet av den kulturelt, sosialt og psykologisk betingete utnyttningen av de språklige ressursene i menneskers daglige miljø”.

Sosiolingvister studerer forholdet mellom språk og samfunn. De er interessert i hvordan språket i et samfunn brukes av enkeltindividet eller av grupper av individer. Målet er å beskrive og dokumentere alle former for språklig variasjon og, hvis mulig, forstå og forklare hvorfor variasjon skjer (jf. bl.a. Holmes 2013, Mæhlum 2008).

Som institusjonsdisiplin representerer sosiolingvistikken en relativt ny forskningstradisjon i Norge og resten av Norden. Det er først fra rundt 1970 at vi kan snakke om en egen norsk eller nordisk sosiolingvistik (Mæhlum, 1996), disiplinen var allerede da etablert i USA og Storbritannia. William Labov og Peter Trudgill blir ansett som de første som gjennomførte sosiolingvistiske undersøkelser, det skjedde i USA og Storbritannia på 1960-tallet (Mæhlum & Røyneland, 2012). I alle fall i Norge kan sosiolingvistikken betraktes som en slags reaksjon på tradisjonell dialektologi. En av den tradisjonelle dialektologiens hovedintensjoner er å beskrive språket som en homogen størrelse innenfor et gitt geografisk område. Tradisjonelle dialektologiske granskninger har i hovedsak foregått i rurale strøk med eldre informanter som har sin sosiale tilhørighet i primærnæringene. Informantene i den tradisjonelle dialektologien blir valgt ut av dialektologen selv, og antallet informanter er ofte lite. Materialet har blitt samlet inn ved hjelp av standardiserte spørrelister og er dermed registreringer av informantens oppfatning av eget talemål (Mæhlum, 1996:194-196). Mæhlum mener at den tradisjonelle dialektologien, spesielt i Norge, alltid har inneholdt et sosialt aspekt. Hun peker på at mange pre-sosiolingvister på en eksplisitt måte ga uttrykk for hvordan ulike sosiale og psykologiske betingelser influerer menneskers språklige adferd (for eksempel blant annet Amund B. Larsens mange studier av norske bymål).

Sosiolingvistikken er i utgangspunktet en synkron vitenskap. Det vil si at det historiske tidsperspektivet ikke er det sentrale, men at faktiske språkforhold her og nå står sentralt (Mæhlum & Røyneland, 2012). Samtidig blir sosiolingvistiske erfaringer i dag brukt aktivt i tolkningen av historiske utviklingsforløp, som for eksempel gjennom generasjonsforskjeller. I de senere årene har studiet av språkendring stått svært sentralt innenfor forskningsdisiplinen (ibid.:18). Språkendring vil jeg se nærmere på i kapittel 2.4.

Min påstand er da at nordisk sosiolingvistisk forskning i det alt vesentlige har sprunget ut av et overordnet perspektiv som har hatt som mål å beskrive forholdet mellom de mindre lokalsamfunns sosiokulturelle og språklige normsett på én side, og det større regionale eller nasjonale fellesskapets normer på den andre siden (...) I praksis innebærer dette at det først og fremst er skalaen *dialekt-regionalspråk-standardspråk* (...) (Mæhlum, 1996:198).

Det finnes flere ulike retninger, eller tradisjoner/tilnæringsmåter, innenfor sosiolingvistikken. (Mæhlum, 1996:201-202). Den eldste og kanskje mest kjente er den labovske tradisjonen, som baserer seg på et informantutvalg som er mest mulig representativt for en gitt populasjon. Dette er en utpreget kvantitativ tradisjon der blant annet frekvens- og korrelasjonsanalyser, signifikansmålinger og statistiske generaliseringer blir tatt i bruk. Innenfor den labovske tradisjonen får enkeltindividet som oftest sekundærstatus, og det er “the community grammar” som hovedsakelig er forskningsobjektet. Motsetningen til den labovske tradisjonen er en hermeneutisk vitenskapelig tilnæringsmåte; den idealtypiske interaksjonelle sosiolingvistikken. Den interaksjonelle sosiolingvistikken baserer seg på det kvalitative, hvor hovedfokuset ligger på den individuelle språkbrukeren, da gjerne i interaksjon med omgivelsene rundt. Man kan også finne igjen komponenter fra den labovske tradisjonen i interaksjonelle baserte studier, og omvendt.

2.2 Språkskifte

Når et språkskifte oppstår, er det som oftest tale om et skifte til majoritetsspråket i et land. Det dominerende språket er oftest assosiert med status, prestisje og sosial suksess. (Holmes, 2013:58). En forutsetning for språkskifte er flerspråklighet, men i stabile flerspråklige samfunn er ikke språkskifte nødvendigvis alltid resultatet. Ifølge Holmes (2013:61) er årsakene til språkskifte ofte økonomiske, sosiale eller politiske. Å skaffe seg jobb, eller opprettholde en jobb, er en av de åpenbare økonomiske grunnene til å lære seg et annet språk. En annen viktig medvirkende årsak til språkskifte er når befolkningen, eller en del av et lite samfunn, ikke ser noen grunn til å fortsette og opprettholde det etniske språket. De ser eksempelvis ikke at det kan gi barna noen fordeler å lære språket, eller fordi de ikke ser noe

tap i at språket er i ferd med å forsvinne. Eventuelt at de ikke oppfatter at språket kan være i ferd med å forsvinne. I begynnelsen blir det sett på som viktig å lære seg majoritetsspråket for å oppnå sosial og økonomisk framgang. Minoritetsspråket kan virke sikret, fordi “alle sammen” snakker jo det, men uten jevnlig bruk kan språket forsvinne i løpet av så lite som bare tre generasjoner (Holmes, 2013:61).

Det er mest sannsynlig yngre, mobile mennesker som skifter språket raskest. I tillegg er det en tendens iallfall i vestlige samfunn til at kvinner er de som leder an i språkskifte.

Demografiske faktorer er også relevante for hvor lang, eller kort tid et språkskifte kan ta. En tendens er at det tar lengre tid i rurale strøk enn i urbane. (ibid.:61). Dette kan være fordi rurale grupper er mer isolerte fra sentrum, der den politiske makten ligger, og en blir ikke nødvendigvis like sterkt påvirket som i byene.

Susan Gals (1979) studie om språkskifte fra ungarsk til tysk i en landsby i Østerrike viser at språkskiftet der var knyttet til økonomiske endringer på et høyere nivå, og dermed endringer i nettverksstrukturen. Samfunnsmedlemmene hadde tradisjonelt tette relasjoner med hverandre ved at de både arbeidet sammen, bodde i samme nabolag og hadde samme omgangskrets. Dette endret seg parallelt med endringen i økonomien. Fra å være et samfunn hvor de fleste dreiv med selvstendig jordbruk, ble de et tjenestefamfunn. Veisystemet ble utbedret, noe som førte til at nettverket til innbyggerne ble utvidet, hverdagslivet ble annerledes og folk flyttet både til og fra. Språkholdningene endret seg også med dette. De sosiale nettverkene utvidet seg. Bøndene måtte selge varer til fabrikker framfor bare lokalt, og bygg ble gjort om til overnattingssteder til turister. Jobb og fritidsaktiviteter begrenset seg ikke lenger bare til det umiddelbart nære lokale nettverket. Alt dette førte til at ungarsk ble mer og mer marginalisert i samfunnet.

En positiv innstilling til et (minoritets)språk kan bidra til at språket blir opprettholdt lenger (Holmes, 2013:63). Fornorskningen av det samiske (og kvenske) språket i Norge bygde i utgangspunktet på storsamfunnets negative oppfatning av samisk og kvensk, noe som også førte til en negativ innstilling innad blant samer og kvener. Konsekvensene ble at mange av de som opplevde nedvurderingen av språket, etter hvert ikke var villige til å lære språket videre. Den statusen et språk har eller får, kan være med på å bidra til at bestemte assosiasjoner og følelser blir knyttet til språket (ibid.:63). Slike følelser kan en finne langs en

skala fra stolthet til skam. Statusen til samisk var veldig lav på denne tiden, så lav at språket for mange ble skambelagt. I dag arbeides det med å revitalisere samisk og kvensk språk i Norge, og man er kommet et godt stykke på vei, særlig i visse opprinnelig samiske språksamfunn.

2.2.1 Språkskiftet i Kokelv

Vi vet ikke sikkert hvor langt tilbake i tid folkesetningen i Kokelv går. Som vi så av Friis' etnografiske kart, var hele Kokelv enspråklig samisk i 1861, med unntak av tre husstander der "husfaderen" kunne norsk og én husstand der et individ snakket både norsk og finsk, så vi kan med trygghet gå ut fra at samisk er det opprinnelige språket i bygda. I Kokelv var altså samisk det vanlige bruksspråket, det ble brukt både i hjemmet og i den daglige interaksjonen med andre mennesker. Vi vet i alle fall at de siste som vokste opp som tospråklige med samisk som morsmål, var de som ble født på 1950-tallet. Fra 1960-tallet ser det ut til at det ble slutt på å bruke samisk åpent som bruksspråk.

2.3 Språkkontakt

Språkområdet i Finnmark og Nord-Troms er kanskje et av de mest interessante her i landet. Dette er fordi det finnes mange språklige fenomen som ikke finnes i noe annet norsk mål (Bull, 1996a). En del av årsaken til disse språklige fenomenene er kontakten mellom norsk på den ene siden og samisk og kvensk på den andre. Anders Larsen (1931) er den første til å skrive om språkkontakt i nordnorsk sammenheng. Det er en kort artikkel som omhandler noen samiske lånord i norsk. Den neste er Asbjørn Nesheim (1952) som på 1950-tallet skreiv om samisk og norsk i Lyngen. Artikkelen er relativt kort, men den omhandler interessante aspekter ved det norske språket og hvordan språkskifte har påvirket den norske dialekten i Lyngen. I det senere tid har blant annet Bull (1996b), Junttila (1996), Sollid (2003) og Johansen (2009) sett på språkkontakt og språkskifte i henholdsvis Furufalten, Skibotn, Sappen og Manndalen.

Videre bruker Mæhlum (2008) møtet mellom ulike varieteter av ett og same nasjonalspråk som eksempel på språkkontakt. I språkkontaktstudier er en sentral problemstilling hvordan det lille sosiale fellesskapet til en minoritetsgruppe interagerer med, og til slutt kan assimileres av, storsamfunnets språkfellesskap. Dette innebærer gjerne samtidig at minoritetsgruppen også internaliserer storsamfunnets normer om eget språk og egen kultur.

Andreassen (1994:143) definerer selve begrepet språkkontakt slik: “Språk er i kontakt når to eller flere språk brukes vekselvis av de samme personene”. Videre skriver Andreassen at det egentlig er språkbrukerne og språkbruksgrupper som er i kontakt med hverandre, og ikke selve språket. Börestam og Huss (2001:66) sier at når språkene blandes, kan det dreie seg om ulikt omfang som på ulike måter kan ha rekkevidde utenfor den umiddelbare situasjonen: “En del ganger berørs bara individen och dennes språkliga vanor, andra gånger en hel grupp människor och deras gemensamma språk.” (Börestam og Huss, 2001:66).

Når språk kommer i kontakt med hverandre og over tid utvikler et asymmetrisk forhold, slik at det ene språket “vinner” over det andre, kan ulike trekk fra det “tapende” språket bli tatt i bruk i det “seirende” språket. Bull beskriver prosessen slik:

I situasjoner der eit språk er i ferd med å bli bytt ut med eit anna, er det vidare gjerne slik at første- og andregenerasjonsbrukarane av det 'nye' språket (S2) har med seg ei rekkje substratfenomen frå det 'gamle' språket (S1) inn i S2. Desse trekka kan bli overførte til nye generasjonar og spreidde også til morsmålsbrukarar av S2, som for desse språkbrukarane sjølv sagt er S1. (2011:9).

På denne måten kan det bli videreført en rekke substratfenomen til det “nye” språket. Her kommer vi inn på det Sollid (2003) kaller for dannelsesfasen og stabiliseringsfasen i det “nye” språket.

2.3.1 Dannelsesfase og stabiliseringsfase

Dannelsesfasen representerer den fasen da et nytt språk blir tatt i bruk i forbindelse med et språkskifte. Språkskiftet i den første fasen representerer dannelsesfasen, altså der den nye dialekten oppstår. En kan likevel ikke vite nøyaktig når selve dannelsesfasen oppstår hos hvert enkelt individ. I utgangspunktet dreier det seg om tospråklige foreldregenerasjoner som velger å ikke overføre sitt eget førstespråk eller morsmål, som gjerne er et minoritetsspråk, til egne barn, men i stedet overfører majoritetsspråket. “Språkdannelsen skjer ved at voksne lærer seg et andrespråk, og denne andrespråksvarieteteten utvikler seg til å bli det nye språket. I løpet av to generasjoner oppstår dette nye andrespråket i samfunnet.” (Sollid, 2003:127). De valgene som blir tatt av foreldrene om å skifte språk i sosialiseringen av egne barn, er tause valg. Dette er ikke noe det blir kommunisert om i språksamfunnet. Noe som likevel er påfallende, er at det gjerne skjer parallelt og nesten samtidig i flere familier i det same språksamfunnet. Noe synkronisert språkskifte er det aldri snakk om, så i språksamfunnet som helhet vil det ofte være en form for faseforskyvning. Noen foreldre starter tidligere enn andre

med å bruke majoritetsspråket til barna, og noen kan lenge fortsette å bruke det opprinnelige språket. Når en språkbruker lærer seg et nytt språk, så mestrer ikke vedkommende det nye språket med det samme, det skjer gradvis. Da skapes det et mellomspråk hvor språket blir preget av mye variasjon. “Et mellomspråk kan karakteriseres som en innlæringsvarietet som er i stadig utvikling, og utviklinga går fra dårlig til god mestring av målspråket.” (ibid.:128). Man kan se på dette stadiet som stadiet da barna til den første generasjonen lærte seg det nye språket, samtidig som de ikke lærte foreldrenes morsmål. De utvikler en språklig varietet, og over tid blir denne nye varietetten mer stabil, og vi er over i det Sollid kaller stabiliseringsfasen. Den oppstår gjerne hos barnebarna til den første generasjonen av nye språkbrukere. Stabiliseringsfasen er preget av mindre variasjon og framstår som mer fokusert.

For Sollid er det et viktig å skille mellom dannelsesfasen og stabiliseringsfasen, fordi:

(...) det ikke er mulig for en person som skal lære et andrespråk, å kontrollere produksjonen av det nye språket, slik at det blir nøyaktig likt målspråket. Dermed oppstår det ’etnolekttrekk’ i dannelsesfasen som de neste generasjonene mer eller mindre bevisst kan bevare eller kvitte seg med” (2003:58).

Hva en etnolekt er og hva etnolekttrekk er, vil jeg komme tilbake til i kapittel 2.4.2. Det er nå et par generasjoner siden språkskiftet i Finnmark og Kokelv skjedde, dermed er det stabiliseringsfasen vi i dette tilfellet kan vente å finne. Om generasjonene etter “språkskifterne” har valgt å kvitte seg med disse etnolekttrekkene eller valgt å bevare dem, blir et spørsmål vi må søke å finne svar på. Vi kan se likhetstrekk med det Sollid (2003) anser å ha hendt med dialekten i Sappen, med spørsmålet er om det kan være riktig å beskrive det som har skjedd, som utjamning eller stabilisering. Dette fordi stabiliseringsfasen ikke fører til en direkte *ny* dialekt, men til at den dialekten som oppsto i dannelsesfasen, får mindre variasjon. På grunn av at dialekten oppsto som en andrespråksvarietet, bar den stort preg av relativt mye variasjon. Når dialekter møtes, får vi ofte nivellering, eller utjamning. Utjamning defineres som reduksjon av markerte varianter som har mindre sosial og geografisk utbredelse, altså at dialektene får flere likhetstrekk (se blant annet Sollid 2003, Akselberg 2008). Eller det kan føre til forenkling som for eksempel ved at det grammatiske systemet blir enklere (Akselberg, 2008).

2.3.2 *Transfer*

Med transfer mener man den tendensen vi som mennesker har til å bruke vår gamle kunnskap om det språket vi kan, i en ny situasjon (Börestam og Huss, 2001:66-68). Når det nye språket, mellomspråket, blir påvirket av språklige fenomen fra det opprinnelige morsmålet, kalles det for transfer eller interferens. Transfer og interferens dekker mye av de samme forholdene. Interferens er et begrep som har blitt mye brukt innen språkkontaktforskning, men det ser ut til at begrepet transfer nå er å foretrekke fremfor interferens innen andrespråksforskningen (Sollid, 2003:69). Transferbegrepet er relevant å ha med fordi det har fokus på andrespråk og på hvordan morsmålet blir brukt når det nye språket skal læres. Börestam og Huss (2001) skriver at det ikke er uvanlig at førstespråket, eller morsmålet, påvirker det nye språket som skal læres. Det er vanlig å skille mellom positiv og negativ transfer. I mange tilfeller er transfer en god språklig ressurs, mens i andre tilfeller kan det være et hinder. Når transferfenomen blir en ressurs, kalles det for positiv transfer. Det blir ansett som positivt i den forstand at man kan overføre kunnskaper fra det gamle språket til det nye. For eksempel ved “att strukturella eller lexikala likheter mellom de två språken underlättar og påskyndar inlärningsprocessen.” (ibid.:52).

2.4 **Dialekt eller etnolekt?**

Da etnolektbegrepet ble brakt på banen, ser man at det ligger et sentralt skille i ulikheten mellom en dialekt og en etnolekt. Dette gjelder spesielt for talemålet i Kokelv. Det reises derfor en problemstilling som jeg vil redegjøre nærmere for i dette kapittelet. Jeg vil først begynne med å se på definisjonen av dialekt, før jeg deretter tar for meg etnolektbegrepet. Deretter vil jeg diskutere om vi har å gjøre med en dialekt eller en etnolekt i Kokelv.

2.4.1 *Dialekt*

Dialektbegrepet kan defineres på mange ulike måter, alt etter sammenheng. Røyneland skriver at den mest vanlige måten å forklare begrepet på er at en dialekt er “ein varietet som blir tala innafor eit visst geografisk område.” (2008:24). Røyneland presenterer videre tre litt ulike definisjoner av begrepet. Disse definisjonene har utgangspunkt i ulike aspekt, men de utfyller likevel hverandre. En lingvistisk definisjon baserer seg på at “[e]in dialekt er ein geografisk, sosial eller etnisk varietet som i seg sjølv utgjør eit komplett språkssystem” (Røyneland, 2008:24). En sosiologisk definisjon går ut på at “[e]in dialekt er ein varietet som kunne ha fungert som eit språk, men som ikkje er formelt standardisert.” (ibid.:24). Det tredje

aspektet er en psykologisk definisjon: “Ein dialekt er den talemålsvarietetten ein person lærer først, uavhengig av kva for samfunnsmessig status eller funksjon denne varietetten elles måtte ha” (ibid:25).

Det stereotypiske forskningsobjektet for dialektforskere er en gammel person, helst en eldre mann og som gjerne har bodd på stedet hele livet. Holmes (2013:140) definerer dialekt som noe mer enn dette: “Dialects are linguistic varieties which are distinguishable by their vocabulary, grammar and pronunciation; the speech of people from different social, as well as regional, groups may differ in these ways”.

2.4.2 *Etnolekt*

En etnolekt har majoritetsspråket som sin språklige ramme, men har også trekk fra ett eller flere minoritetsspråk. Sollid (2009b) skriver at en etnolekt oppstår i møtet mellom ulike språk. Som oftest er det et majoritetsspråk (for eksempel norsk) og ett eller flere minoritetsspråk (for eksempel samisk). Etnolektene har, lingvistisk sett, selvstendige språksystem med funksjon som morsmål for en gruppe språkbrukere i et språksamfunn (Sollid, 2009b:160). Eller sagt på en annen måte: “[B]egrepet brukes om talemål som markerer språkbrukere som medlemmer av en gruppe som opprinnelig brukte et anna språk. Disse varietetene har spor etter språkskiftet i alle deler av språket” (Sollid, 2009a:148).

En person som lærer seg et nytt språk, kan ikke sies å få en etnolekt. Dersom eksempelet er en person med et annet morsmål enn norsk, som skal lære seg norsk, blir norsk for denne personen innlærerspråket. Sollid understreker at det er viktig å huske på at etnolekt og innlærerspråk ikke er det samme. “Mens innlærerspråk knyttes til førstegenerasjon språkskiftere og innvandrere (det være seg språkskiftende samer, kvener eller pakistanere), knyttes etnolektbegrepet primært til deres barn og barnebarn.” (2009b:160). På grunnlag av dette vil jeg påstå at de fleste av mine informanter i Kokelv har en etnolekt, bortsett fra de eldste av dem som har norsk som innlærerspråk. De har samisk som morsmål, og lærte norsk gradvis etter de hadde lært seg samisk. Dersom vi skal ta utgangspunkt i Røynelands definisjon ovenfor, der dialekt blir definert som et geografisk avgrenset språksystem, vil vi også kunne si at begrepet dialekt inkluderer begrepet etnolekt. Jeg synes likevel det er hensiktsmessig å bruke etnolekt om dagens kokelvarietet, siden begrepet viser til det faktum at den norske varietetten har vokst fram så å si med samisk utgangspunkt.

Det er gjerne prosodien man først legger merke til når man møter en ny varietet. For eksempel har etnolektene i Nord-Troms og Finnmark gjennomgående trykk på første stavelse i flerstavellesord (også når første stavelse er et prefiks) og på første ordet i visse typer flerordsfraser. Etnolekttrekk i grammatikken er det kanskje ikke like lett for alle å legge merke til som i prosodien, men de er fortsatt framtrædende. I substantiv generelt ser det ut til at systemet er preget av både formsammenfall og variasjon. I Nord-Troms har for eksempel etnolektene en del formsammenfall i bøyingsparadigmet for substantiv:

Her finner vi *en* som felles ubestemt artikkel i maskulinum og femininum, som i en veske, en jente, en gutt, en båt (*Det heter likevel veska, jenta, guttn, båtn* i bestemt form entall.). I bestemt form flertall kan det være formsammenfall i alle tre kjønn, som i *jentan, guttan, husan*. (Det ser likevel ut til at det ikke er formsammenfall i ubestemt form flertall og det heter *jente, gutta* og *hus*.) (Sollid, 2009b:156).

Etnolektene er varieteter som faghistorisk sett ikke har blitt betraktet som interessante i norsk tradisjonell dialektologi. Sollid (2009b) skriver at dette i utgangspunktet er naturlig fordi minoriteten hadde et annet morsmål enn norsk, og dermed ble deres norske språk en innlærervarietet av norsk. De neste generasjonene har ikke en innlærervarietet, men varieteter som etter hvert går over til å bli mer stabile. "I denne sammenhengen er det relevant å understreke varietetens flerspråklige bakgrunn, og for dette formålet er etnolektbegrepet bedre egna enn dialektbegrepet." (Sollid, 2009b:160).

2.5 Språkendring

Språk er stadig i endring. Selv om det er variasjon i språket, trenger variasjonen ikke nødvendigvis føre til varig endring. Grunnen til at jeg har valgt å ha med et kort avsnitt med teori om språkendring, er at endring er en viktig del av det som skjer og har skjedd i talemålet i Kokelv. I tillegg må vi ha kunnskap om hva som har ført til, og hva som kan føre til, at språket endrer seg. Det er nå mange år siden selve språkskiftet ble gjennomført i Kokelv. Dialekten i dag er annerledes enn den var for 50 år siden, og man kan i dag høre forskjell på den eldste og den yngste generasjon språkbrukere i bygda.

Språkendring er noe prosessuelt; endringer oppstår som innovasjoner, de utvikler seg og kan stabilisere seg og bli en ny, integrert del av et språkssystem. Eller de kan føre til språkendring hos noen språkbrukere, men ikke hos alle. Slik kan dialektforskjeller oppstå. Språklig variasjon er en forutsetning for endring, men som jeg nevnte tidligere, er det ikke

nødvendigvis alltid slik at all variasjon fører til endring. Noe språklig variasjon kan være stabil over tid, men ofte er det slik at en ny variant gjerne vinner over en eldre variant. (Mæhlum & Røynealand, 2012:125). “Sosial kontakt er nok ein viktig føresetnad for språkendringane, og det vil seie at samvær i arbeidstida, reisemønster og flyttemønster har mye å seie. Desse mønstra er prega av økonomiske sentrum.” (Sandøy, 2008:230). Det var vanskelig å komme seg til og fra Kokelv før veien kom. I dag har alle har bil, og det er lettere for folk å komme seg fram og tilbake. Folk har i alle år flyttet til, og folk har flyttet bort for å flytte tilbake igjen. Mange pendler i forbindelse med jobben, noe som også kan være med på å påvirke språket. I tillegg har man mye større tilgang på sosiale medier, men om sosiale medier faktisk har en innvirkning på talemålet, er en helt annen sak og vil ikke bli diskutert videre i denne oppgaven.

2.6 Substantiv og genus

I dette delkapittelet vil jeg se nærmere på genustilskrivning. Dette fordi substantivbøyning og genus henger tett sammen. Det finnes ulike definisjoner på genus, noe som kan skape forvirring når man snakker om genus i bestemte talemål. I norsk dreier det seg på den ene siden gjerne om maskulinum versus femininum, og på den andre siden felleskjønn. En grei, men ganske vag definisjon som de fleste kanskje er enige om, er at genus er “classes of nouns reflected in the behaviour of associated words.” (Hockett, 1958:231). I *Norsk referansegrammatikk* definerer de genus slik: “Alle substantiver har et fast genus, og ord som står til substantivet, blir bøyd i samsvar med dette genuset: *fin bygning, fint hus.*” (Faarlund, Lie, & Vannebo, 1997:19). I det norske språket har vi i utgangspunktet tre genus, eller grammatisk kjønn, som er: maskulinum (hankjønn), femininum (hunkjønn) og nøytrum (intetkjønn). Normalt sett er alle substantiv bærer av ett av disse genusene. I de aller fleste tilfellene kan man ikke ut fra selve formen på substantivet avgjøre hvilket genus det har. Et substantiv skifter heller ikke genus ved bøyning. Hvilket genus et ord har, bestemmer formen på ord som står til, eller kongruerer med, substantivet (for eksempel adjektiver eller determinativer) (Faarlund et al., 1997:150). Faarlund et al. skriver også at det er artiklene som er de viktigste kjennetegnene på substantivets genus. Det er altså de ubestemte artiklene som utgjør egne forhåndsstilte ord, determinativene: *en* (maskulinum), *ei* (femininum) og *et* (nøytrum). I tillegg har vi de bestemte artiklene som er suffiks, i entall er disse *-en* i maskulinum, *-a* i femininum og *-et* i nøytrum. Siden disse suffiksene ikke er egne ord lenger, kan en imidlertid ikke snakke om at de kongruerer med substantivet. De blir følgelig regnet

som bøyningsendelser. I tillegg har vi possessiver, de får ulik form avhengig av hvilket substantiv de kongruerer med. “De nordmennene som sier *boka*, sier likevel trulig også *boka mi*, mens de derimot sier *gutten min*, og da kan vi slutte at de har et tregenusssystem, ettersom skilnaden mellom maskulinum og femininum viser seg med *min*.” (Enger og Kristoffersen 2000:70).

Generelt sett deles substantiv i to tallbøyingskategorier: Singularis og pluralis (entall og flertall), og dessuten bunden og ubunden form (bestemt og ubestemt), hvor bestemt og ubestemte former finnes både i entall og flertall.

Substantivets bestemthetsbøyning består i at substantivet knytter til seg egne bestemthetssuffikser. Disse suffiksene, som ofte omtales som substantivets bestemte artikkel, har ulik form i entall og flertall. I entall er bestemthetssuffiksets form dessuten gjennomgående bestemt av substantivets genus, men dette bare er delvis tilfelle i flertall. (Faarlund et al., 1997:173).

Ut fra det jeg har sett på til nå, er ord som kongruerer med substantivet avgjørende for genustilskrivningen. Det gjelder både attributivt og predikativt. Det er dette jeg vil basere meg på når jeg videre ser på genus og substantivbøyning.

På vei fra urnordisk til moderne norsk har det skjedd en utvikling mot et tettere forhold mellom genuset et substantiv har, og måten det blir bøyd på. Mens det før i hovedsak var stammeklassen som avgjorde hvilken flertallsbøyning et substantiv hadde, er flertallsendingene i mange av de moderne norske dialektene i stor grad bestemt av genuset til substantivet. Det samme gjelder også bestemthetsbøyning i moderne norsk.” (Conzett, Johansen, & Sollid, 2011:28).

Min valgte definisjon av genus baserer seg på at genus ikke er definert på grunnlag av bøyingsklasse. Av praktiske grunner har jeg likevel i fremstilling av datamaterialet valgt å basere klassifiseringen av dataene med utgangspunkt i et trekjønnsystem.

3. Metode

I dette kapitlet redegjør jeg for det empiriske grunnlaget for avhandlingen. Jeg tar opp rekruttering og valg av informanter og også valg av metode for gjennomføring av undersøkelsen. Jeg ser på kvalitative og kvantitative metoder som kan brukes når man samler inn språklig datamateriale, og diskuterer hvordan disse ulike metodene kan brukes kombinert. Jeg ser også litt på observatørens paradoks som er en svært aktuell problemstilling i sammenhenger der talemål studeres. Til sist redegjør jeg for hvilke metoder jeg har brukt i analysedelen.

3.1 Kvalitative og kvantitative metoder

Selve begrepet metode kommer fra det greske ordet *méthodos*, som betyr *langs en vei*. En metode angir de stegene man tar langs en vei og hvordan man tilnærmer seg veien, eller som det blir sagt på engelsk “A way or manner of doing something”. (Se blant annet Åsberg 2001).

Hovedforskjellen mellom kvalitative og kvantitative metoder er at de har ulike innsamlingsmetoder (Harboe, 2006). Ulikheten blir også delvis forklart av ordene selv; kvantitativ har med tall og mengde å gjøre, og kvalitativ som er adjektivet til kvalitet har med kvalitative, substansielle og gjerne verdimeslige forhold å gjøre. Her handler det om å forklare og forstå. Kvantitative studier har vanligvis et stort utvalg av informanter. På grunn av store utvalg av informanter er spørreskjema mye brukt som en kvantitativ innsamlingsmetode. Målet med slike studier er at resultatet skal være representativt for en bestemt populasjon og at resultatene dermed skal kunne generaliseres. Det vil si at resultatet for en slik kvantitativ undersøkelse vil gjelde for flere enn de som har deltatt i undersøkelsen, innen den aktuelle populasjonen. “Det fremste særmerket ved en kvantitativ sosiolingvistisk studie er likevel at en kvantifiserer, det vil si teller og måler, de språklige og sosiale forholdene en ønsker å se i forhold til hverandre.” (Akselberg og Mæhlum, 2008:77). Akselberg og Mæhlum (2008) skriver også at i en typisk kvantitativ sosiolingvistisk undersøkelse blir det hovedsakelig lagt vekt på å få en oversikt over språksituasjonen innenfor det området man skal studere, og først og fremst i ulike sosiale grupper.

En kvalitativ studie baserer seg på et relativt lite utvalg av informanter, hvor målet innenfor lingvistiske studier “først og fremst [er] å oppnå en dypere innsikt og *forståelse* av sammenhengene mellom språk og de konkrete individene som bruker språket.” (ibid.). Siden en kvalitativ studie har et lite informantutvalg er det ikke mulig å generalisere på grunnlag av dataene. Her sier Akselberg og Mæhlum (2008) at resultatene like fullt er relevante og viktige. Den kunnskapen man får ut fra denne typen undersøkelse, får fram hvilke faktorer som kan være med på å bestemme et enkeltindivids språklige atferd. Mens spørreskjema er en mye brukt innsamlingsmetode i kvantitative studier, er (dybde)intervju ofte brukt innen kvalitative studier.

Kvalitative og kvantitative metoder kan supplere hverandre, den ene metodens mulighet er den andres begrensning. Det er ikke absolutt at en må velge den ene eller den andre metoden, begge metodene kan integreres i samme studie (Harboe, 2006). Jeg har valgt å bruke en slags blanding av kvalitative og kvantitative metoder. I innsamlingen av datamaterialet har jeg brukt intervju, som er en typisk kvalitativ metode. I analysedelen har jeg brukt både kvalitativ og kvantitativ metode for å komme fram til tallfesting av bøyningsendelsene jeg har i materialet mitt (mer om dette i kapittel 3.4). I innsamlingen av materialet kunne jeg gjort det lettere for meg selv ved å kombinere ulike metoder. Ved å for eksempel lage et spørreskjema informantene kunne fylt ut, med spørsmål om hvordan de bøyer ulike substantiv, i tillegg til å bruke intervju hadde jeg kanskje fått et enda bedre datagrunnlag. Grunnen til at jeg valgte å ikke spørre informantene direkte ut som dialekten deres, er at de mest sannsynlig ville svart noe annet enn det de egentlig og faktisk gjør. Det er forskjell på faktisk språkbruk og rapportert språkbruk. Labov (1972) mener at når brukere av en dialekt blir stilt direkte spørsmål om språket sitt, vil svarene deres på en eller annen måte relatere seg til det de tror er korrekt. Noen rapporterer større og noen mindre avvik fra en korrekthetsnorm. “This principle operates whenever we try to study the rules of working-class dialect, Black English, patois or creole using formal elicitation or training native speakers to ask themselves questions.” (1972:111). Labov understreker videre at man gjerne kan bruke spørreskjemaundersøkelser, men dersom man ikke har andre data å støtte seg til, må man forvente at resultatene blir svært uforutsigbare og ikke i samsvar med informantenes vanlige språkbruk. Vi vet med andre ord at bare egenrapportert språkbruk ikke er til å stole på.

3.1.1 *The observer's paradox*

Innenfor den sosiolingvistiske forskningstradisjonen står informantenes dagligtale i fokus, det Labov kalte “the vernacular” eller “naturlig tale” på norsk. Problemet er at når folk vet at de blir gjort lydopptak av, har de en tendens til å skifte til et mer formelt språk. Man trenger lydopptak når det skal gjøres analyse av språk, og som forsker kan man ikke gjøre opptak uten tillatelse fra vedkommende. (Milroy & Gordon, 2003:49). Det optimale ville vært å observere informantenes uformelle dagligtale, uten at de vet at de blir observert. Labov kaller dette for *the observer's paradox* (observatørens paradoks). Dette omtaler han slik: “To obtain the data most important for linguistic theory, we have to observe how people speak when they are not being observed” (Labov, 1972:113). Til tross for at man bruker uformelle samtaler til innsamling av data, og det tilsynelatende virker som informantene bruker sitt dagligspråk, vil nok informantene være bevisst på at det er språket deres som blir studert. Milroy og Gordon (2003:50) skriver at: “Speakers attempting to adopt a “correct” style of speech often make sporadic and sometimes hypercorrect movements in the direction of the standard.”. Ved språkstudier er det derfor viktig å være bevisst på at dette kan forekomme.

3.2 Informantgrunnlag

I dette delkapittelet redegjør jeg for planlegging av feltarbeid, rekruttering av informanter og gjennomføring av intervjuene. Selve datamaterialet ble samlet inn i løpet av litt over en uke i begynnelsen av oktober 2015 og i slutten av desember 2015.

3.2.1 *Rekruttering av informanter*

For å få tak i informanter la jeg først ut en henvendelse på en Facebook-gruppe for de med tilhørighet til Kokelv. Gruppen har mange medlemmer, så her nådde jeg ut til mange, også de som ikke bor fast i Kokelv i dag. Dette førte også til en diskusjon om kokelvdialekten, og svært mange engasjerte seg i debatten. Diskusjonen endte opp med et totalt antall på 82 kommentarer. Diskusjonen handlet blant annet om ord det er vanlig å bruke, hvem sier hva og hvordan man uttaler ulike ord, og ikke minst hva som er vanlig i Kokelv sammenlignet med bygdene rundt. Et eksempel på dette er:

“Kokelv har egen dialekt. Nytter ikke om Lillefjord og Smørfjord er nær oss landeveien, ikke samme dialekt som her . . . . .”

“I Lillefjord har dem tjukk L når dæm sier mælk”

“I Snefjord tynn L når dæm sier øll”

Selv om Facebook er et sosialt medium, er dette fra en lukket gruppe, hvor man må få tillatelse til å bli medlem i gruppen. Jeg har derfor valgt å ikke navngi noen. En av de første kommentarene som kom var:

“Alvorlig spennanes med dialekt.”

“Det er bare i Kokelv jeg har hørt “alvorlig” brukes til å gradere adjektiver”

Etter hvert utviklet det seg til å bli en lang diskusjon om trykk og palatalisering, samtidig som debattantene sammenlignet seg med bygdene i nærheten av Kokelv.

“Ka med PAnelovn, korsen sir dokker det?”

“Der sir nu æ PAnelovn. med trykk på P og A”

“Æ lure på kor mange i Kokelv som sir det med trykk på PA?”

“Paneelovn”

“Oll sier dem fra Revsnes og hoynn, ikke hunn (hund) som sies her”

“Og trykk på det første navnet for dem som har dobbeltnavn”

“Æ sier nu ikke PAnel. Men paneeel”

“Revsnes, Lillefjord og utover, også øyene i Måsøy kommune, oll, hoynn, roinn, moinn.”

“Hoynn e bare hvis det skal være hoynnjævel eller nåkka i den duren. Ellers e det hunn.”

“Vi sier jo huynn og ikke hunn til hund”

“Ja glemte i'en i huynn ;)”

“Sier du vann, er du ikke fra Kokelv”

“Du har rett, det e vainn”

“Vår generasjon sir vel stort sett "vann". Og ull, ikke de tjokke o'an.”

“Kan heller ikke se at når hær såm ser forskjell på en, ei eller et ☺”

Det er interessant å se hvor interesserte alle ble i debatten om å bidra til, og snakke om sin egen dialekt. Det var tydelig at dette var et tema noe som skape debatt engasjement blant folk. Folk, iallfall de som deltok i debatten, er tydelig bevisste på både hvordan de uttaler ord, spesielt sammenlignet med de som bor i nærheten. Mange av de som deltok i debatten, bor ikke i Kokelv i dag, men har vokst opp i bygda. Dette viser vel at de fleste føler at dialekten er en del av identiteten, selv om ikke alle ønsker å bli identifisert gjennom dialekten sin.

Sitatet nedenfor fant jeg spesielt interessant. Det viser at innsenderen har veldig god innsikt i sitt eget språk, i tillegg til at vedkommende er bevisst på skillet mellom talemål og skriftspråk:

“Æ skrive mange gang som oversatt fra samisk. Retter opp etterpå når æ ser grammatisk "feilplassering". Æ har ikke samisk som morsmål, men d ligger nok på lur gjennom miljøet æ vokste opp i.”

Etter Facebook-innlegget mitt var det noen som tok kontakt med meg personlig, men ikke alle var aktuelle siden de har bodd borte fra Kokelv for lenge. Til tross for at de selv mente at de hadde holdt godt på dialekten sin, var det et kriterium at de skulle bo i Kokelv per dags dato, og også at de hadde bodd der noen år. Jeg fikk også tips om andre som kunne være aktuelle. I tillegg tok jeg kontakt med flere som ikke er på sosiale medier og spurte om de kunne tenke seg å være med. Her var det noen som viste interesse, mens andre ikke ville delta. Jeg endte opp med et antall på 13 informanter, med god spredning innenfor de ulike generasjonene. Informantene består av flere (3) menn enn kvinner, men det var vanskelig å finne flere kvinner som kunne tenke seg å være med.

3.2.2 Om informantene

De til sammen 13 informantene er fordelt over tre generasjoner, og består av åtte menn og fem kvinner. På grunn av at jeg ønsker å bevare anonymiteten deres og for å gjøre refereringen til hver enkelt informant lettere, har jeg valgt å gi alle i generasjon 1 navn som begynner på A, alle i generasjon 2 navn på B og i generasjon 3 navn på C. Alle informantene er oppvokst i Kokelv, og har minst en forelder som er fra bygda. Dette var ikke satt som et absolutt krav. Mitt eneste kriterium var at informantene måtte minst ha bodd i Kokelv fast over noen år, og helst men ikke absolutt, være oppvokst der.

Generasjonene har jeg delt inn slik at aldersspranget er noe uvanlig, men dette har å gjøre med språkbakgrunnen til informantene. De som tilhører generasjon 1, har ikke vokst opp med samisk i hjemmet og forstår svært lite samisk, eller ikke i det hele tatt. I generasjon 2 har alle foreldre som snakket samisk, og informantene forstår litt samisk og noen av dem kan snakke samisk. I generasjon 3 har alle samisk som morsmål, og bruker det så snart de har muligheten. Skillet mellom generasjon 2 og 3 er på bare ett år, grunnen til det er at den yngste informanten i generasjon 3 snakker flytende samisk og bruker språket mer i det daglige enn de andre i generasjon 2. Derfor er han plassert i generasjon 3.

Informantene i generasjon 1 er mellom 14 og 33 år. Her har jeg fire informanter, to gutter og to jenter. De har fått navnene Alma (14 år), Agnes (33 år), Adrian (15 år) og Audun (20 år). Informantene i generasjon 1 har lite kjennskap til den sjøsamiske bakgrunnen i Kokelv. Adrian sier at han ikke vet så mye om dette, fordi han ikke har orket å sette seg inn i det. Alle informantene har foreldre med norsk som morsmål, med unntak av Agnes, som også er den

eldste i denne generasjonen. Moren hennes snakker samisk, mens hun selv har ikke lært språket.

Generasjon 2 er mellom 44 og 64 år, og består av fire informanter, tre menn og en kvinne. Jeg har valgt å gi dem navnene: Brage (44 år), Bjarne (59 år), Benjamin (64 år) og Beate (57 år). Alle har foreldre som snakker eller snakket samisk. Brage har aldri fått muligheten til å lære samisk fordi ingen av foreldrene lærte det videre til han. Han sier at “Dæm slutta å snakke da vi kom inn på kjøkkenet”. Både Beate, Bjarne og Benjamin er vokst opp med samisk i hjemmet og snakker litt samisk når de har muligheten.

Generasjon 3 er mellom 65 og 86 år og består av fem informanter, hvor tre er menn og to er kvinner. Jeg har valgt å gi dem navnene: Calle (65 år), Christian (72 år), Cato (72 år), Camilla (82 år) og Charlotte (86 år). Alle informantene i generasjon 3 har samisk som morsmål og bruker språket så snart de har muligheten. De snakker samisk flytende, i tillegg til norsk. Både Camilla og Charlotte opplevde andre verdenskrig, de var med på evakueringen og opplevde brenningen av Kokelv i 1944 på nært hold. Cato og Christian levde også under andre verdenskrig, men de var så små at de ikke husker like mye. Alle informantene opplevde deler av fornorskningen, og har opplevd at det samiske språket ble sett på som en skam. Cato sier at da sønnen hans flyttet fra bygda, oppdaget sønnen at han ikke lenger trengte fortsette å skjule at han snakket samisk. Cato siterer sønnen som sa: “Det e ikke farlig å være same, så lenge man ikke e i Kokelv”. Christian sier at han ikke husker å ha problemer med å lære seg norsk, men skamfølelsen av å være samisk har han fått kjenne på. Nedenfor viser jeg et utdrag fra samtalen vår som forteller hvordan han opplevde det å snakke samisk:

Christian: Æ kan ikke huske at æ har slette med å lære norsk. For samisk turte vi jo ikke å prate hvis vi for eksempel for til Hammerfest, det va jo evig skam det.

Jeg: Åja, dokker turte ikke det?

Christian: Ikke faen. Kunne risikere å få juling. Satans finnunga. Så det gjømte vi så langt vi bare kunne. (...) vi hadde en lærer som hette (navn) når han hørte vi snakka samisk i friminutte og han brukte å klipe rundt halsn helt til han så vi holdt på å daue så slapp han take. (ler) Det va enda fornorskning da...

Skammen over å være samisk hang altså lenge igjen i bygda, selv etter at den aller verste fornorskningstiden var over.

3.3 Innsamlingsmetode

For å samle inn empiriske data har jeg brukt intervju som innsamlingsmetode. Disse intervjuene ble det gjort lydopptak av. Det kvalitative intervjuet kan være mer eller mindre ustrukturert. I dette tilfellet har jeg brukt ustrukturert, eller åpent intervju. (Christoffersen og Johannessen, 2012:78). Ustrukturerte intervju har åpne spørsmål rundt et tema som er oppgitt på forhånd, og intervjuet bærer preg av en samtale. “Ustrukturerte intervjuer gir en uformell atmosfære rundt intervjuet, noe som kan gjøre det lettere for informanten å snakke” (ibid.:78), noe som også var målet mitt. Jeg ville ha en så uformell intervjusituasjon som mulig, slik at ikke informantene skulle føle at de faktisk ble intervjuet. På forhånd hadde jeg forberedt noen spørsmål og temaer vi kunne snakke om, som hjelp for å komme i gang og i tilfelle samtalen skulle stoppe opp. Planen var at informantene etter hvert skulle få snakke fritt slik at de også kunne gi premisser for samtalen. Jeg hadde ulike spørsmål til de ulike generasjonene. Den eldste generasjonen pratet mye om krigen og evakueringen, mens den yngste generasjonen snakket om skole, fritid og interesser. Informantene ble på forhånd informert om at jeg var interessert i dialekten deres, men ikke mer nøyaktig hva, før vi (dersom de ville vite det) var ferdige. Nå er jeg selv fra Kokelv, så informantene og jeg var på ingen måte ukjente for hverandre da vi møttes til intervjuet.

3.4 Analysemetode

Når språk skal analyseres, må man også tenke over hvordan analysen skal fremstilles. Når en fremstiller data ved hjelp av bare statistisk analyse er det mange faktorer som ikke blir tatt med. Det er nettopp disse andre faktorene som kan spille en viktig rolle innenfor sosiolingvistikken. Milroy og Gordon (2003) skriver at begrensningene og fordelene med de valgte prosedyrene må være forstått, og at meningen med analysen må være spesifisert. Avgjørelser man tar om hvilke statistiske analysemetoder man skal ha, må ikke bli tatt isolert. Dersom man velger å bruke statistiske analysemetoder, er det viktig å se på det som et hjelpemiddel. Dette er ikke en alfa og omega metode, men et supplement. “[S]tatistical analysis can be a powerful aid in analyzing sociolinguistic variation. Nevertheless, it is important to maintain perspective and not expect this mechanical aid, however useful, to answer all questions” (Milroy og Gordon, 2003:168). For eksempel er statistisk analyse kun et verktøy til å få innsikt i eksempelvis et variasjonsmønster. Milroy og Gordon (2003) mener det er viktig å bruke statistiske hjelpemidler kritisk. De spør om funn som ikke er statistisk signifikante er irrelevant å bruke. Må man da forkaste alt? Milroy og Gordon understreker at

det likevel kan være funn som er av interesse, selv om disse ikke utgjør signifikante forskjeller.

Jeg har valgt å ikke bruke statistiske hjelpemidler i denne oppgaven, med unntak av å regne avvik prosentvis, men dette kommer jeg tilbake til. De til sammen 13 informantene utgjør rundt 10% av befolkningen i Kokelv. Hovedformålet med denne avhandlingen er å kartlegge bøyingsystemet og se om det finnes samiske substrattrekk i dialekten i dag. Som Milroy og Gordon (2003) også skriver, er signifikansutregning kun et hjelpemiddel i sosiolingvistisk forskning. Siden målet mitt med denne oppgaven hverken er å generalisere eller å finne signifikante forskjeller, men å kartlegge systemet, representerer mine informanter populasjonen godt nok. Likevel vil jeg understreke at det alltid vil være individuell variasjon mellom individene og samtidig hos hvert enkelt individ, dette er mine informanter gode eksempler på.

Det finnes mange mulige måter man kunne valgt å fremstille og analysere disse dataene jeg har samlet inn på. Jeg har valgt å lage en oversikt over alle substantiv, inkludert bøyingsendelser og ubestemte artikler³, som forekommer i løpet av samtalen med hver enkelt informant, og plassert dem i et bøyningsskjema. Grunlaget for den skjematiske fremstillingen er det tradisjonelle norske tregenussystemet. I dette valget ligger det ingen påstand om at kokelvdialekten har tre genus. Spørsmålet om femininum er intakt eller ikke, kommer jeg tilbake til i kapittel 6. I tillegg til å registrere substantiv har jeg også regnet avvik av disse (se vedlegg 4). Disse avvikene er fordelt på de tre generasjonene, og jeg har videre regnet ut hvor stor prosent de utgjør av alle substantivfrasene i hver generasjon. Avvik er definert som ugrammatiske eller avvikende former sammenlignet med som ikke har slik språkkontakbakgrunn som Kokelv. Eksempler på avvik kan for eksempel være utelatelse av artikkel og uvanlig bruk av bestemt og/eller ubestemt artikkel.

I hele materialet har jeg registrert totalt 882 nakne substantiv. Der jeg har funnet det relevant, har jeg notert ned mer enn det nakne substantivet, altså deler av eller hele nominalfraser som substantivene inngår i. Av disse 882 substantivene er det registrert totalt 51 avvik. Tallene sier oss kanskje ikke så mye i seg selv, men i dette tilfellet har jeg valgt å gjøre dette slik at

---

³ Jeg har valgt å bruke den tradisjonelle termen "ubestemt artikkel" og ikke "kvantor" som Faarlund et al. (1997:217) har erstattet den med.

man lettere kan se ulikhetene mellom generasjonene. De aktuelle avvikene vil bli diskutert nærmere i drøftingsdelen (kapittel 5).

Det må understrekes at lengden på intervjuene med informantene varierer, derfor varierer også antall substantiv hos hver enkelt informant. Det korteste intervjuet er på 12 minutter, mens det lengste er på litt over 30 minutter. Det er minst data fra den yngste generasjonen, noe som er beklagelig, men de var ikke like enkle å få i tale som generasjon 2 og 3. Jeg har ikke brukt IPA (eller annen lydskrift), da det er substantivenes morfologiske form jeg vil framstille i disse skjemaene. Fonologi eller fonetikk er ikke et tema for denne avhandlingen. For å være så konsekvent som mulig under transkriberingen har jeg valgt å transkribere temmelig bokmålsnært, det er kun endelsene som er av interesse.

Når det gjelder “avvik” eller “feil” i talemål, er det vanskelig å finne gode måter å omtale dette på. Ordene feil og avvik kan lett oppfattes som negative, noe de absolutt ikke er. Her er det snakk om avvik fra en slags norsk standard. Der det forekommer feil eller avvik hos informantene, er det ikke direkte feil, det er tross alt etnolekten deres som blir karakterisert. Jeg kommer heretter til å kalle slikt som bryter med det som generelt kjennetegner finnmarksdialektene, for avvik, uten at det er noe negativt som ligger til grunn for valg av benevnelse.

4. Presentasjon av datamaterialet

I dette kapitlet vil jeg presentere funnene som er gjort i undersøkelsen. Data fra hver informant blir presentert i separate skjema. Siden jeg er opptatt av generasjonsforskjeller, blir informantdataene presentert i generasjonsrekkefølge. For oversiktens skyld har jeg på slutten av gjennomgangen av dataene fra hver generasjon en felles oppsummering med et felles skjema som gir oversikt over alle informantene i generasjonen. Skjemaene til informantene blir presentert i kronologisk rekkefølge. Jeg starter med den eldste generasjonen, som er generasjon 3 og avslutter med den yngste generasjonen som er generasjon 1. Der substantivet forekommer flere ganger er dette markert med tall i parentes bak det aktuelle substantivet/frasen.

Analysen av datamaterialet vil bli gjort underveis. Selv om det i hovedsak er bøyningen av substantivene jeg er interessert i, har jeg som alt nevnt, også sett på visse andre trekk ved nominalfrasene, blant annet nominalfraser med preposisjoner der preposisjonsvalget kan tolkes som avvik fra det som normalt kan regnes for grammatisk norsk. Det forekommer også at jeg fører opp (deler av) setninger for å vise for eksempel på forekomster med avvikende artikkelstryking. Dette begrunner jeg med at jeg ønsker å finne ut hvor utviklingen av norsk språk i Kokelv kan sies å befinne seg på et kontinuum mellom det Hilde Sollid kaller etablerings- og stabiliseringsfase (jf. kapittel 2.3 og Sollid (2003)). Ved å ta med slike trekk, i tillegg til den rene substantivbøyningen, håper jeg at det kan være med på å bidra til sikrere konklusjoner. Nærmere drøfting og sammenligning av funn blir gjort i kapittel 5.

4.1 Generasjon 3

4.1.1 Camilla

Tabell 4.1.1. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Camilla.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
en lærer	han lærarn (2)		læreran
en klasse			
	på skoln (5)		
en ting			
		masse unga (2)	ungan (4)

		mine unga (4)	ungen sine
mor min ⁴			
telefon			
	om vintern (3)		
	bestefarn (2)		
en bakke	den der bakken (2) den bakken		
en vaskeklut			
		kompisa	
vei (2)	veien (3)		
		brøytebila	
	lastebiln		
		maskina	
		fienda	
	kostn		
en mann			
en gamle			
			de onklan
	dagen		første dagen (2)
en morran, om morran			
		masse stein ⁵	
så va det stor bekk			
	sommarn		
	familien		
eldste sønn min			

⁴ Funksjonelt sett er *mor min* her i bestemt form, men formelt er selve substantivet *mor* her i ubestemt form. Jeg har derfor valgt å plassere frasen under ubestemt form entall. Dette prinsippet følges heretter i tilsvarende tilfeller, også i flertall, som i Camillas eksempel “mine unga” ovenfor, som er ført opp under ubestemt flertall.

⁵ Her kan selve formen *stein* oppfattes som entall. Siden det er en helt generell regel i norsk om at substantiv som angir mengde ofte forekommer i entall, jf. uttrykket “mann og mus”, har jeg valgt å plassere slike mengdesubstantiv under ubestemt form flertall. Dersom jeg skulle tenkt strengt formelt her og plassert dette som ubestemt form entall, vil det ikke ha noe praktisk betydning. Dette plasseringsvalget vil altså ikke ha noe betydning for resultatene mine, bortsett fra at et annet valg hadde resultert i andre tall.

		venna	
			foreldran
sin gutt		sine gutta	sine guttan
		sine brødre	
		besteforeldra	besteforeldran hennes
	fjøsnn (2)		
		grønne skoga	
		fjellfinna	
		saua	sauan (2)
en vane			
	radion		
en (9)	-(e)n (26)	-a (16) -Ø (1) -e (1)	-an (14)

Camilla har ni forekomster av artikkelen *en* foran maskuline substantiv i entall ubestemt form. Ved ett tilfelle bruker hun ikke artikkel: *så va det stor bekk*. I samisk blir ikke bestemt eller ubestemt form markert ved hjelp av artikler. Todal (1996:112) skriver at artikkelbruken i norsk er et område man derfor kan forvente er vanskelig for dem med samisk morsmål.

I bestemt form entall har Camilla totalt 26 forekomster med *-(e)n*-endelser, så her er det ingen avvik. I ubestemt form flertall har Camilla 16 forekomster med *-a*-endelser, noe som også er som forventet. Her har hun i tillegg en forekomst med *-e* som er: *sine brødre*. Dette er en vanlig bøyingsform av bror som får endring (i-omlyd) i stammen når det blir bøyd. Camilla har også en forekomst i ubestemt form flertall jeg har ført opp som *-Ø*: *masse stein*. Det er helt kurant at *stein* her blir sett på som en form for mengdesubstantiv, og at *masse* her indikerer at det er flere steiner. Det er ikke noe påfallende å bruke entall ved slik mengdeangivelse. Disse to variantene *-e* og *-Ø* regnes altså ikke for avvik, men som normale former.

I bestemt form flertall har Camilla konsekvent bruk av *-an*-endelser som forekommer totalt 14 ganger hos henne. Her har hun en forekomst med en slags overgeneralisering, eller

hyperkorrekt bruk, av dobbelt bestemthet: “sine guttan”. At dette fenomenet fortsatt finnes i levende norsk tale er interessant. Fenomenet forekommer også hos en annen informant, som er Agnes i generasjon 1. Dette er et overraskende funn å finne i den yngste generasjonen, og jeg vil omtale disse to eksemplene nærmere i 5.3.2.

Tabell 4.1.1. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Camilla.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	elva (2)		
	brua (2)		
	ene kua våres	to kyr	alle kyrne
ei uka			
va stor bygd	bygda		
	dattra, svigerdattra mi		
	i jula		
ei jenta			
	kjerringa		
			helgen
en kirka	kirka		
en søster			
		bøker	
min mamma			
ei (2)	-a (11)	-(e)r (2)	-ne (1)
en (2)			-en (1)

I femininum veksler Camilla mellom artiklene *ei* og *en* i ubestemt form entall. I løpet av intervjuet forekom *ei* to ganger og *en* to ganger. I ett tilfelle der artikkelen *en* er brukt, har substantivet også fått *-a*-endelse: *en kirka*, mens de andre svake hunkjønnsordene hun bruker, har artikkelen *ei*: *ei jenta* og *ei uka*. Det er selvfølgelig få eksempler, men de få som finnes, viser at Camilla har *e/a*-mål, som jo er det vanlige i mye av tromsmålet og i Kyst-Finnmark. Camilla har også her en forekomst der hun ikke bruker artikkel: *va stor bygd*. I bestemt form

entall forekommer –a 11 ganger, som er forventet.

I ubestemt form flertall forekommer det to eksempler på femininum som er *kyr* og *bøker*, disse har jeg satt opp som –(e)r. Her får vokalene omlyd, og begge disse substantivene hører til gamle bøyningssklasser som gjør at vi bare kan forstå bøyningene ved hjelp av språkhistorien. “Den historiske forklaringa på dette vokalskiftet er i-omlyd (...) I sein urnordisk tid var i-omlyd å rekne som ein fonologisk regel. Men på grunn av synkopen på slutten av urnordisk tid har den omlydsskapande /i/ eller /j/ falle i nesten alle orda.” (Haugen, 2008:85). Dette førte til at man fikk overganger som */bo:kiR/ > /bøkr/. Slik sett er det ikke noe påfallende ved formene Camilla bruker her. Selv om dialekten ellers har r-bortfall, gjelder dette ikke disse to bøyningsskategoriene. Det er helt vanlig i områder med r-bortfall.

I bestemt form flertall er det to eksempler på femininum. Her forekommer det to ulike endelser: –ne og –en. Det ene substantivet er *kyrne*, det andre er substantivet *helgen* (av helg). Disse to formene kan sees på som helt normale finnmarks- og tromsformer, og det er ikke noe påfallende ved dem.

Tabell 4.1.1. 3: Oversikt over nøytrumsstativ hos Camilla.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
		stykk	
		blar	
		folk (3)	folkan (2)
			ordan
et språk			
			navnan
			menneskan
	det skilte		
	internate		
kinn	kinne		
et hus	huse (3)	nån få hus, ikke mange hus	
	gevære		

	kjøkkengolve		
kjøtt	kjømte (2)		
	båle		
i neste år			
en sånn stor berg	det berge der	berg overalt	
			de jorne her
et (2) en (1)	-e (12)	-a (1) -r (1) -Ø (6)	-an (5) -ne (1)

I nøytrum ubestemt form entall forekommer artikkelen *et* to ganger og artikkelen *en* én gang. Der artikkelen *en* forekommer sier hun: “en sånn stor berg”. Hun tilskriver altså her nøytrumsordet *berg* maskulint genus, mens hun samtidig har “det berge der” som er nøytrum. Todal (1996:112) skriver at: “Felles for dei feila som blir gjorde innanfor grammatisk kjønn, er det òg at hankjønn (felleskjønn) har ein sterk tendens til å bli overrepresentert (...) Er informantane i tvil, så vel dei hankjønn”. Om Camilla her “helgarderer” seg ved å velge både maskulinum og nøytrum, kan en jo lure på. Hun har også ett tilfelle der hun bruker preposisjonen *i* i stedet for preposisjonen *til*: *i neste år*. Usikker preposisjonsbruk er også et helt vanlig substratfenomen. I bestemt form entall har hun 12 forekomster med *-e* endelser (som i skrift blir standardisert til *-et*).

I ubestemt form flertall har hun seks forekomster med *-Ø*-endelser, som er som forventet. Der hun har *-a* og *-r* i ubestemt form flertall, er det også som forventet. I bestemt form flertall har Camilla fem forekomster med *-an* og en forekomst av *-ne*. Endelsen *-ne* bruker hun som bøyingsuffiks etter *jorne* (av *jorde*, bestemt form entall). Det ser ut som at systemet hennes er slik at de fleste nøytrumsord ender på *-an*, og at det dermed ville blitt *jordan*. Dette trenger ikke nødvendigvis å sees på som avvik. En mulig forklaring kan være at det er et forsøk på normering til bokmål, men bare forekommer sporadisk.

4.1.2 Charlotte

Tabell 4.1.2. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Charlotte.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
		matvara	
det va så fattigdom			
	farn min (2)		
	oldefarn dokkers		
fattigkasse			
		saua (2)	
her god fiskefjord	fiskefjorn		
			naboan
	kommun (3)		
		mere peng	
skogtilsynsmann, en sånn enkemann, en mann ⁶			
jakt			
rev		flere rev	
(fikk lov av) politimester			
en lege			
kom en stor kasse, han hadde sånn stor trekasse	den derre kassn		
			brødrene mine
en norsklærer, hannes lærer hette			
			myndighetan
			foreldran demmes (2)
en unge (2)		mye unga	ungen (5),

⁶ Dette er ikke samme nominalfrase. Her er det bare ført opp ulike varianter av substantivet *mann*, som forekommer hos informanten, i samme felt.

			skoleungan
		andre plassa	
vei (2)	veien		
	dagen (2)		
skole	skoln		
låve	på låven (3)		
vi hadde fjøs (med låve)	fjøs (2)		de fleste fjøsan
	gutt		de guttan der
		naboa	naboan
	familien		
en tysker			tyskeran
en kjelke			
	bakken		
fisker			
traktor, den første traktor her			
en ungkar			
		treppien bolig	
va butikk	butikken		
		hesta	
		nordlandsbåta	båtan
			trekkfuglan
seksogfjerdi kom vi om sommar	sommarn		
venn			
en hund			
en noas ark			
	den misunnelsn		
	strømmen (2)		
komfyr			
		gjerdstolpa	de derre gjerdstoplan

en (12)	-(e)n (25)	-a (9) -Ø (3)	-an (17) -ene (1)
----------------	-------------------	--------------------------------	------------------------------------

I maskulinum har Charlotte 12 forekomster med artikkelen *en* foran substantiv i ubestemt form entall. Ved ett tilfelle bruker hun ikke artikkel: *han hadde sånn stor trekasse*, men det kan også se ut som hun “erstatte” artikkelen med *sånn*. Ved tre tilfeller har Charlotte forekomster der selve substantivet er ubestemt, men som etter vanlige regler skulle vært bestemt, jeg har derfor ført dem opp i kolonnen for ubestemt entall: (*fikk lov av*) *poltimester*, (*seksogførti kom vi om*) *sommar* og (*den første*) *traktor*. I det siste eksempelet er *traktor* bestemt av *den første*, og i dette tilfellet bruker hun ikke dobbelt bestemt form som er vanlig å bruke i slike tilfeller. I bestemt form entall har Charlotte 25 forekomster med *-(e)n*-endelser.

I ubestemt form flertall har Charlotte ni forekomster med *-a*-endelser. Her har hun også tre forekomster hvor de maskuline substantivene ikke får noen endelse i ubestemt form: *trekken bolig*, *flere rev* og *mere peng*. Her er det ordet det kongruerer med som indikerer at dette er flertall. I alle disse tre tilfellene blir substantivene brukt som mengdebegrep, og da forekommer ofte substantivet i entall. Det er likevel nokså påfallende at *trekken bolig* og kanskje også *flere rev* forekommer. I bestemt form flertall har Charlotte flest forekomster av *-an*-endelser, som totalt forekommer 17 ganger. I tillegg har hun en forekomst med *-ene*: *brødrene*. Dette eksempelet kan man nærmest se på som skriftspråkuttale, eller en normalisert bokmålsform.

Tabell 4.1.2. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Charlotte.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
ei katt			
	på andre sia elva		
		husbankregninge	
	bare kokeplata		
		va bare parafinlampe	
en ku (2)		kyr (2)	
en sånn brakke, en liten brakka	brakka		

			alle bruen
			helgan
	det gropa der		
en sånn rifle (2)	rifla		
rypa		ryper (3), mye ryper / rype (2)	
stor jenta	jenta min		
det va en tid det å, det senere tid			
en bok			
en seng (2)			
en mil			
		kuler	
dialekt			
			venninnan
			mødrene
ei (1)	-a (6)	-r (7)	-en(e) (2)
en (11)		-e (4)	-an (2)

Hos Charlotte forekommer artikkelen *en* 11 ganger totalt i ubestemt form entall. Noen eksempler på disse: *en bok*, *en seng (2)* og *en mil*. Disse artiklene forekommer kun i denne formen hos Charlotte, og dette er femininum i kokelvdialekten. Man sier *senga* og *boka* i bestemt form entall, ikke *sengen* og *boken*. Hun har riktignok en forekomst av artikkelen *ei* foran substantivet *katt*. På bokmål er dette et maskulint substantiv, men er i kokelvdialekten etablert som femininum. Uansett kan en vel konkludere med at Charlotte har artikkelen *en* både fremfor substantiv som fra gammelt av er maskuline, og i tillegg framfor gamle feminine substantiv. Dersom vi definerer genus ut fra kongruens, vil det trolig være rett å si at Charlotte har et togenussystem (jf. former som *en litn brakka*). Samtidig vil jeg hevde at til tross for den gjengse lingvistiske definisjonen av genus vil det for folk flest (ikke-lingvister), være slik at *-a* i bestemt form entall representerer en sterk markering av nettopp hunkjønn

I bestemt form entall har Charlotte seks forekomster med *-a*-endelser. I tillegg har hun to

forekomster, både i ubestemt og bestemt form, med determinativet *det* som tilhører nøytrumsformen i bestemt form entall: *det gropa der* og *det senere tid*. Hun har også et tilfelle der preposisjonen blir strøket: *på andre sia elva*. Charlotte har i tillegg her ett tilfelle med etterstilt possessiv, og da en felleskjønnform: *jenta min*. Dette er med på å støtte hypotesen min om et togenussystem, gitt at vi da ikke regner bøyingsendelsen *-a* i *jenta* som uttrykk for genus.

Etterstilt possessiv er vanlig i norske dialekter, men her er det maskuline possessivet *min* brukt. Det kongruerer med et feminint substantiv, som er en noe uvanlig konstruksjon. Dette har blitt dokumentert i noen språkkontaktområder som Manndalen i Kåfjord og Sappen i Nordreisa i Nord-Troms. Der er fraser av typen *klokka min* og *handa min* en del av bøyingsystemet (Conzett et al., 2011). Dette er også observert i altadialekten (Sætermo, 2011:8). I bokmål kan vi ikke ha:

[F]eminint suffiks ved det substantiviske hovedordet uten å ha feminin markering ved adleddene som står etter substantivet, mens vi omvendt ikke kan ha etterstilt adledd i femininum uten også å ha feminint suffiks ved det substantiviske hovedordet. Kombinasjonene *ei lita bok* – *boken* forekommer neppe, og variantene **en lita bok* må betraktes som ugrammatisk. Kombinasjonen *mi bok* – *boken* forekommer neppe heller. Med etterstilt possessiv kan det hete *boken min* eller *boka mi*, men ikke **boka min* eller **boken mi* (Faarlund et al., 1997:152).

Disse normative utsagnene stemmer som vi ser, ikke med språkkontaktvarieteter. Samtidig er typen *boka min* relativt lite utbredt, og der den finnes, er den ikke svært frekvent.

I ubestemt form flertall har Charlotte syv forekomster med *-(e)r*-endelse: *kuler*, *ryper* i tillegg til substantivet *kyr*. Kule kan være både maskulinum og femininum, men på grunn av at substantivet ikke forekommer flere ganger, har jeg valgt å plassere den som et feminint substantiv. Dette er fordi kule er etablert som femininum i dialekten. Charlotte veksler mellom å bruke *ryper* og *rype* ubestemt form flertall. Varianten *rype* forekommer to ganger, og totalt er det fire forekomster med *-e*-endelser. I bestemt form flertall har hun en forekomst med endelsen *-an* og en forekomst med *-en*.

Tabell 4.1.2. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Charlotte.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
hjem, tuberkolosehjem (3)			
besøk			
kufór			
skudd			
	det korte		
kjøtt			
	det åre		
dyr			alle dyran
et hus (3), et privathus	det huse (2)		
			mennskan
gevær	den derre gevære	to geværa	
bad	bade		
		elleve stykka	
en eide over			
	den kjekke politimesternavne		
det ble anna liv			
	pløye <i>jorde</i> til folk		
et (4) en (1)	-e (8)	-a (2)	-an (2)

I nøytrum forekommer den ubestemte artikkelen *et* fire ganger og artikkelen *en* én gang. Det er foran nøytrumsordet *eid* at artikkelen *en* forekommer: *en eide over*. Et eid er en landstripe med vann på begge sider som binder sammen to landområder (Bokmålsordboka, 2016). I bestemt form entall har hun åtte forekomster av *-e* endelser. Her har hun to forekomster av determinativet *den* som normalt kongruerer med maskuline og feminine substantiv: *den derre gevære* og *den kjekke politimesternavne*. I ubestemt form flertall har Charlotte to forekomster av *-a*: *to geværa* og *elleve stykka*. I bestemt form flertall har hun to forekomster med *-an*-

endelser. Konklusjonen når det gjelder Charlotte, må være at hennes tilskrivning av genus til enkeltsubstantiv er ganske vaklende⁷.

4.1.3 Calle

Tabell 4.1.3. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Calle.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
torvstabel (2)			
oldefar din			
en guttunge (2), finnunge		finnunga (2), guttunga	alle ungan nysgjerrig på kaia
bestefar, bestefar og dem			
		besteforeldra	
	guttn		
		sjøsama	de herre saman
	skoln (3)		
en liten robåt (2), robåt, båt, lettboat (3)	båtn, lettboatn		de båtan
			alle sjarkan
		lærera	
klasse (3)	syvende klassn		
		masse steina	steinan
	den sjøen, sjøen han		
streng	den strengen		
		nån sau (2)	sauan
hest (5)		hesta, hester	
			dyran
		sånne terninga	
kirkegård (3)	kirkegårdn		
			fjordan

⁷ *Vaklende* skal ikke oppfattes normativt. Det innebærer ikke annet enn varierende genustilskrivning.

	kaikantn		
	sommarn (2)		barndomssomman
		lekekamerata	
			traktorán
isbjørn		isbjørna	
	sementblandarn		
min barndom			
vi hadde egen fjøs	den fjøsn (2)		
en (4)	-(e)n (17)	-a (13) -er (1)	-an (10)

I ubestemt form entall har Calle fire forekomster med artikkelen *en*. I bestemt form entall har han 17 forekomster med *-(e)n*-endelser. I ubestemt form flertall har Calle 13 forekomster med *-a*-endelser, og en forekomst med *-er*-endelse. Her bruker han to varianter av substantivet *hester*, han bruker både *hesta* og *hester*, men begge forekommer bare en gang. Dermed kan vi ikke si helt sikkert hvilken variant han bruker mest. I bestemt form flertall har han ti forekomster med *-an*-endelser. Her ser det ut til at han har ett tilfelle der han utelater et verb: *alle ungan nysgjerrig (på kaia)*. Det er verdt å merke seg at han refererer til *sjøen* med pronomenet *han*, i samsvar tradisjonelle norske dialekter. Dette er ikke uvanlig langs finnmarkskysten, men i Kokelv er *det* og *den* de vanlige anaforiske pronomenene.

Tabell 4.1.3. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Calle.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
fjæra (4)	den fjæra der		
ei hua, topphua	hua (2)		
bestemor ho			
	til kirka		
ei jenta	den første jenta, den eneste jenta		
	boka		
	i bygda		

	i skoletida		
torv	den derre torva (5)		de derre torvan
	den stormyra, hele torvmyra		
	den der kirkeklokka		
dem stilte seg i ei rekka			
det va nu en ku		to kyr	kyrne (2)
	kaia (2)		
en stor spissa (2)	spissa (3)		
	den høya		
ei (3)	-a (23)	-r (1)	-an (1)
en (3)			-ne (2)

I entall ubestemt form bruker Calle artiklene *ei* og *en* like mange ganger. Begge forekommer totalt tre ganger. To ganger bruker han artikkelen *en* foran substantivet *spissa*. Spissa er en liten båt som brukes på sjøen hovedsakelig i forbindelse med fiske. I bestemt form entall får substantivet *-a*-endelse, språkbrukerne selv oppfatter dette, som nevnt som uttrykk for femininum. Her har han 23 forekomster av *-a*-endelser, som er som en kan forvente. I ubestemt form flertall forekommer det bare et eksempel med *-(e)r* som er substantivet *kyr*. I bestemt form flertall forekommer *-ne* to ganger og *-an* en gang. *-ne* bruker han i forbindelse med substantivet *kyrne*, og er en helt vanlig bøyingsform.

Tabell 4.1.3. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Calle.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest	flert. best.
stort samhold			
		ord	de derre ordan
(alle måtte delta i) den daglige arbeid			
		-Ø (1)	-an (1)

I entall ubestemt form er det ingen eksempler på forekomster av artikler foran substantivene.

Calle har ett tilfelle der han ikke bruker artikkel foran nøytrumsord: *stort samhold*. Her har han også ett tilfelle der han bruker det maskuline determinativet *den* i forbindelse med et nøytrumsord: *den daglige arbeid*. I ubestemt form flertall har Calle en forekomst med *-Ø*-endelse, og i bestemt form flertall har han en forekomst med *-an*.

4.1.4 Christian

Tabell 4.1.4. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Christian.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
onkel			
		unga (2), finnunga (2)	
	johansengårn		
en lærer		enkelte lærera	
		fingra	
skole	på skoln (2), den skoln		
	den grammatikken hennes		
politikk	fornorskingspolitikken, politikken (2)		
jeger			
jegerprøve			
en episode			
en båt, en liten båt, dæm kom i båt			
lensmann			
	vaksin'n		
	første vintern		
			alle guttan
	sofaen		
	hørseln		
	moloen		

			kompisan
kamerat			
sendar			
	fiskeribølgen		
		hundrevis av sjarka	
			de tre tingan
en dialekt			
heiv sæ på sykkel så sprang vi			
	den herre veien, veien		
en gutt			
	halsn		
en (6)	-(e)n (17)	-a (7)	-an (3)

I ubestemt form entall forekommer artikkelen *en* seks ganger. Her har han en forekomst der selve substantivet er i ubestemt form, men som ut fra konteksten skulle hatt bestemt form: *heiv sæ på sykkel så sprang vi*. Den normale dialektformen her er *sykkelen*. I bestemt form entall har Christian 17 forekomster med *-(e)n*-endelser. I flertallsformene har ikke Christian noe variasjon og er konsekvent i de eksemplene som kommer fram. I ubestemt form flertall har han syv forekomster med *-a*, og i bestemt form flertall har han tre forekomster med *-an*-endelser.

Tabell 4.1.4. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Christian.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	søstra (3)		
	morsmelka		
	mora		
på jakt	jakta (2)		
	første rypa		
ei uka			
	havna	havne	

en ung jenta			
	i høyda		
		sine venninne	
	på kaia		
en fortelling			
ei (1)	-a (11)	-e (2)	
en (2)			

I femininum ubestemt form entall har Christian én forekomst med den ubestemte artikkelen *ei* og to forekomster med *en*. Artikkelen *en* kommer framfor et adjektiv, som står til substantivet: *en ung jenta* og den andre forekomsten er *en fortelling*. I bestemt form entall har han 11 forekomster av *-a*. I ubestemt form flertall forekom det to eksempler med *-e*: *havne* og *venninne*. Det forekom ingen substantiv i bestemt form flertall i løpet av samtalen. I likhet med maskulinum, er han konsekvent med endelsene og det forekommer ingen variasjon, med unntak av den ubestemte feminine artikkelen *ei*: *ei uka*.

Tabell 4.1.4. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Christian.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
folk			
	fjelle		
			fiskerian
begynte med lite firma	det firma		
hus (3)	det huse (2)		
øre	det andre øre		
			beinan (2)
idrettslag	det idrettslage, fiskarlage		
	det filmkamra		
æ for til militære			
		to stykka	

	-e (6) -Ø (2)	-a (1)	-an (3)
--	--------------------------------	---------------	----------------

I nøytrum ubestemt form entall brukte ikke Christian noen artikler foran nøytrumsordene. Her har han ett tilfelle der han bruker preposisjonen *til* i stedet for *i*. Norsk preposisjonsbruk er noe som er vanskelig å lære. Det vises tydelig i språkkontaktvarieteter i Nord-Troms og Finnmark. Christian har også ett tilfelle der han ikke bruker den ubestemte artikkelen *et*: *begynte med lite firma*. I bestemt form entall forekom det seks *-e* endelser. Han har to forekomster med variasjonen *-Ø*: *det filmkamra* og *det firma*. *Kamera* og *firma* er lånord i norsk. Felles er at de ender på *-a*, og det er ikke uvanlig å se slike ord uten endelse i bestemt form entall. I ubestemt form flertall har han en forekomst av *-a*: *to stykka*. Vi har sett tidligere at denne varianten er helt vanlig å bruke. I bestemt form flertall har Christian tre forekomster med *-an*-endelser. *Fiskeri* er ifølge bokmålsordboka definert som nøytrumsord, og er en virksomhet som driver med fiske. I finnmarksdialektene er mer eller mindre gjennomført analogi fra hankjønn helt vanlig i flertallsbøyningen av nøytrumssubstantiv.

4.1.5 Cato

Tabell 4.1.5. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Cato.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	den herre måne		
min kjære sønn			
bestefar (2)			
	bestemor og bestefarn min		
far hennes (2)	farn min (2)		
vi sku få gå på den skole der	skoln		
		fiskera	
	på sjøen		
va stor erfaring			
	utdannelsn		
		mange episoder	

en selvfølge			
en fryktelig tilværelse			
			bygdan
kamerat			
din familie			
din bakgrunn			
min ungdom		ungdomma	ungdomman
	bakken		
	taktikken		
			reindriftskaran
slekt			
litt sånn bakspiller			
politikk	politikken		
politiker		politikera	
			kvalsundværingan (2)
			båtan
jobb		jobba	
	kulturn		
æ e underlig person			
	krigen		
en såkalt forstue			
		venna, uvenna	
guttunge			
en ting			
en sjanse			
en (5)	-(e)n (11)	-a (6)	-an (6)

	-Ø (1)	-er (1)	
--	---------------	----------------	--

I maskulinum har Cato fem forekomster av artikkelen *en* i ubestemt form entall. Han har en forekomst i ubestemt form der artikkelen er strøket: *æ e underlig person*. I tillegg varierer han mellom *den skole* og *skoln*. *Den skole*, med skole i ubestemt form, er ikke gjengs norsk. Å bruke ubestemt form der en kan forvente bestemt form, så vi også et tilfelle av hos Christian og de andre i samme generasjon. I bestemt form entall har han 11 forekomster med *-(e)n*-endelser. Han har en forekomst jeg har satt opp som *-Ø*: *den herre måne* (bokmål: den her måneden). I ubestemt form flertall har han seks forekomster av *-a*. I tillegg har han en forekomst av *-er*-endelse i ubestemt form flertall: *mange episoder*. Her er det mulig at *episode* oppfattes som et slags fremmedord og dermed får bokmålsendelse. I bestemt form flertall har Cato seks forekomster av *-an*-endelser.

Tabell 4.1.5. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Cato.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
bestemor			
mor mi			
	hurtigruta		
			øyan rundt her
	kofta		
en uka		tre uke	
min levetid, etter skoletid	i skoletida		tidan endre sæ
	klokka		
	gudmora mi		
en (1)	-a (5)	-e (1)	-an (2)

I femininum har han en forekomst av artikkelen *en* i ubestemt form entall: *en uka*. I bestemt form entall har Cato fire forekomster av *-a*. I ubestemt form flertall har han en forekomst av *-e*: *tre uke*. I bestemt form flertall har Cato to forekomster av *-an*-endelser: *øyan* og *tidan*.

Tabell 4.1.5. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Cato.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	huse	hus	
	lofte		
		hatt større prosjekt der	
		en par stykka	
	morsmåle mitt		
språk (2)	språke (2)	språk (2)	
kunne ikke eneste ord, et ord		ord	de ordan (2)
det e et kjempe minne, et minne		gode minna	
ansvar			
		møta	de herre møtan
		ønska	
			de samiske områdan
	hjemme	hjem	
et helt år		år (2)	
et veldig samhold			
	fylke		
	friminutte, spisefriminutte		
et (5)	-e (9)	-a (4) -Ø (8)	-an (4)

I nøytrum ubestemt form entall har Cato fire forekomster med den ubestemte artikkelen *et*. Han har også et tilfelle der artikkelen *et* blir strøket: *kunne ikke eneste ord*. I bestemt form entall har han ni forekomster av *-e*-endelser. I ubestemt form flertall har han åtte forekomster av *-Ø*. Han har også fire forekomster av *-a* i ubestemt form flertall: *gode minna*, *møta*, *ønska* og *stykka*, men disse kan sees på som helt normale bøyingsformer i dialekten og ellers i nordnorsk. I bestemt form flertall har Cato fire forekomster med *-an*.

4.1.6 Oppsummering av substantivbøyningen til generasjon 3

For å få en tydelig og mer samlet oversikt over alle endelsene som forekommer hos i generasjon 3, har jeg samlet alle endelsene og artikkelene i ett skjema.

Tabell 4.1.6. 1: Samlet oversikt over maskulinum i generasjon 3.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Camilla	en (9)	-(e)n (26)	-a (16) -Ø (1) -e (1)	-an (14)
Charlotte	en (12)	-(e)n (25)	-a (9) -Ø (3)	-an (17) -ene (1)
Calle	en (4)	-(e)n (17)	-a (13) -er (1)	-an (10)
Christian	en (6)	-(e)n (17)	-a (7)	-an (3)
Cato	en (5)	-(e)n (11) -Ø (1)	-a (6) -er (1)	-an (6)
Totalt	en (36)	-(e)n (96) -Ø (1)	-a (51) -Ø (4) -er (2) -e (1)	-an (50) -ene (1)

I ubestemt form entall forekommer artikkelen *en* totalt 36 ganger. I noen tilfeller bruker ikke informantene artikkel i det hele tatt, der det ut fra vanlige regler kreves artikkel. I bestemt form entall er det endelsen *-(e)n* som er mest frekvent, og den blir brukt 96 ganger til sammen. I tillegg er det til sammen en forekomst med *-Ø*, hvor substantivet ikke får noen endelse i bestemt form entall, men dette forekommer bare hos Cato. I ubestemt form flertall er det totalt 51 *-a*-endelser. I tillegg er det fire forekomster med *-Ø*, men disse forekommer kun hos Camilla og Charlotte. I bestemt form flertall er det helt tydelig at det er *-an*-endelser som er de mest foretrukne, de forekommer totalt 50 ganger til sammen.

Tabell 4.1.6. 2: Samlet oversikt over femininum i generasjon 3.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Camilla	ei (2) en (2)	-a (11)	-(e)r (2)	-ne (1) -en (1)
Charlotte	ei (1) en (11)	-a (6)	-r (7) -e (4)	-en(e) (2) -an (2)
Calle	ei (3) en (3)	-a (23)	-r (1)	-an (1) -ne (2)
Christian	ei (1) en (2)	-a (11)	-e (2)	
Cato	en (1)	-a (5)	-e (1)	-an (2)
Totalt	en (19) ei (7)	-a (56)	-e (7) -(e)r (10)	-an (5) -en(e) (3) -ne (3)

Her er det tydelig at det er artikkelen *en* som er foretrukket i ubestemt form, den forekommer totalt 19 ganger til sammen. Cato er den eneste som ikke bruker *ei* i det hele tatt, men hos resten av informantene forekommer *ei* totalt syv ganger. I bestemt form entall er det hos alle – *a* som er mest brukt, og endelsen forekommer totalt 56 ganger. I ubestemt form flertall forekommer endelsen –*e* totalt syv ganger, dette er varianter som *havne* og *rype*. Den andre endelsesvarianten –(*e*)*r* forekommer totalt ti ganger, dette er som ord som *kyr*, *kuler*, *ryper* og *bøker*. I bestemt form flertall er det mest interindividuell variasjon, men samtidig ikke så mange forekomster, det er likevel i denne kategorien vi ser at det varierer mest. Det er –*an* som blir mest brukt med totalt fem ganger, men ikke hos Camilla og Christian. Endelsen –*en(e)* forekommer totalt tre ganger, men bare hos Charlotte og Camilla. Hos Christian forekom det ingen eksempler på femininum i bestemt form flertall. At –*an* dominerer, tyder på analogi fra maskulinum.

Tabell 4.1.6. 3: Samlet oversikt over nøytrum i generasjon 3.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Camilla	et (2)	-e (12)	-a (1)	-an (5)

	en (1)		-r (1) -Ø (6)	-ne (1)
Charlotte	et (4) en (1)	-e (8)	-a (2)	-an (2)
Calle			-Ø (1)	-an (1)
Christian		-e (6) -Ø (2)	-a (1)	-an (3)
Cato	et (5)	-e (9)	-a (4) -Ø (8)	-an (4)
Totalt	et (11) en (2)	-e (35) -Ø (3)	-Ø (11) -a (8) -r (1)	-an (15) -ne (1)

I ubestemt form entall bruker alle, bortsett fra Calle og Christian, artikkel. Nøytrumsartikkelen *et* forekommer totalt 11 ganger. I tillegg blir artikkelen *en* brukt foran nøytrumssubstantiv i alt to ganger. I denne kategorien er det en del tilfeller der noen av informantene ikke bruker artikler, i tillegg til at de varierer bruken med preposisjoner og determinativer i forbindelse med nøytrumsord. I bestemt form entall er det Christian som har mest intraindividuell variasjon ved at han varierer med *-Ø*. Det er ingen tilfeller hos de andre informantene med intraindividuell variasjon i bestemt form entall. Her er det den forventede *-e*-endelsen som er mest brukt til sammen med totalt 35 forekomster.

Ubestemt form flertall bærer preg av noe mer interindividuell variasjon i forhold til i entallsformene. Her er det totalt 11 forekomster med *-Ø*, og det Camilla og Cato som har mest intraindividuell variasjon med blant annet *-a* som totalt forekommer åtte ganger. I bestemt form flertall er *-an* brukt av alle informantene, og endelsen forekommer totalt 15 ganger. I bestemt form flertall er det bare Camilla som varierer, dette ble diskutert under 4.1.1.

4.2 Generasjon 2

4.2.1 Beate

Tabell 4.2.1. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Beate.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
første skoledag	den dagen		i gamledagan
			ungan
	sjøen		
jobb			
bestefar			
den generasjon			
prøveskole			
		nån episoda	
en oksekalv	kalven (2)		
		ikke mange sau	
	gjødselkjellarn (2)		
			læreran
ka som e typisk kokelvværing			
på tv			
pappa, pappa på sjøen			
			foreldran
hest			
	i fjøsn		
en (1)	-(e)n (7)	-a (2)	-an (4)

I maskulinum ubestemt form entall har Beate en forekomst av den ubestemte artikkelen *en*. Her har jeg ført opp uttrykket *første skoledag* som ubestemt. Dette kan også sees på som et mer eller mindre fast uttrykk, og selve frasen viser at det funksjonelt er bestemt form. I bestemt form entall har hun syv forekomster med *-(e)n*-endelser. I ubestemt form flertall har

Beate to forekomster med *-a*-endelser. I bestemt form flertall har hun fire forekomster med *-an*.

Tabell 4.2.1. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Beate.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
		nån høner, kvite høne	
	før i tida		
melk			
sånn kokelvdialekt	dialekta (2) den samme dialekta		
en uke			
ku hadde vi			
mamma, mamma i fjøsn			
interesse			
en (1)	-a (4)	-e (1) -er (1)	

I femininum er det én forekomst med artikkelen *en* i ubestemt form entall: *en uke*. I bestemt form entall er det fire forekomster med *-a*-endelser. Her har jeg plassert substantivet *dialekt* som femininum fordi det ser ut som dialekt er etablert som femininum hos Beate og generelt i dialekten. I ubestemt form flertall bruker Beate de to ulike endelsene: *-e* og *-er*. De forekommer en gang hver, og etter det samme ordet i samme form: *høner* og *høne*. *Høner* er å oppfatte som normering til bokmål. I bestemt form flertall er det ingen forekomster.

Tabell 4.2.1. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Beate.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
husarbeid			
		ord, engelskord	ordan, styggordan
		svar	
	språke		

	gjerde		
	hjemme		
	veivesene		
brød			
		seks år	
	-e (4)	-Ø (4)	-an (2)

I nøytrum har Beate ingen forekomster med ubestemt artikkel. I bestemt form entall har hun fire forekomster med *-e*-endelser, som er som en kan forvente. I ubestemt form flertall har hun fire forekomster med *-Ø*. I bestemt form flertall har Beate to forekomster med *-an*-endelser.

4.2.2 Brage

Tabell 4.2.2. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Brage.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
		fisketurista	
en til fostersønn			
		foreldra	
den foreldregenerasjon, min generasjon, generasjon før			
	den siste jobben		
en (1)	-(e)n (1)	-a (2)	

I maskulinum har Brage en forekomst av artikkelen *en* i ubestemt form entall: *en til fostersønn*. I bestemt form entall har han en forekomst med *-(e)n*-endelser. I ubestemt form flertall har han to forekomster med *-a*. Det forekom ingen eksempler på i bestemt form flertall hos Brage i løpet av samtalen.

Tabell 4.2.2. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Brage.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	fritida		
	farsida mi		
mamma			
	-a (2)		

Brage har få forekomster av feminine ord. To substantiv forekommer i bestemt form entall hvor alle har *-a*-endelser. Videre var det ingen forekomster i flertallsform hos Brage.

Tabell 4.2.2. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Brage.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	på kjøkkene		
oppdrett			
	-e (1)		

I nøytrum har han en forekomst med endelsen *-e* i bestemt form entall: *på kjøkkene*.

4.2.3 Bjarne

Tabell 4.2.3. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Bjarne.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	farn min, farn til		
	onkeln min		
		fugla	
		flere plassa	
va det ungdomsskole da, skole	i ungdomsskoln, skoln (2)		
		unga (2)	ungan (4)
natur			
niende klasse			

	-(e)n (6)	-a (4)	-an (4)
--	------------------	---------------	----------------

Bjarne har ingen forekomster med ubestemt artikkel i maskulinum. I bestemt form entall har han seks forekomster med *-(e)n*-endelser. I ubestemt form flertall har han fire forekomster med *-a*, og i bestemt form flertall har han fire forekomster med *-an* endelser.

Tabell 4.2.3. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Bjarne.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
ho va husmor			
	havna her		
	på andre sia elva		
	tjenestepia (2)		
	i bygda		
vi va jo ei hel uka der, vi va hel uka der			
ei (1)	-a (5)		

I femininum ubestemt form entall har Bjarne en forekomst av den ubestemte artikkelen *ei*: *vi va jo ei hel uka der*. Samtidig varierer han med å si akkurat det samme, men da bruker han ikke artikkel: *vi va hel uka der*. I bestemt form entall har han fem forekomster med *-a*. Her har Bjarne ett tilfelle der han ikke bruker preposisjonen *av*: *på andre sia elva*. Det forekom ingen eksempler på flertallsformer hos Bjarne.

Tabell 4.2.3. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Bjarne.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
		folk	
på sånn anlegg			
på internat her	på internate her, internate		
			alle klassetrinnan
		år (3)	

	-e (2)	-Ø (4)	-an (1)
--	---------------	---------------	----------------

I nøytrum forekom det ingen bruk av ubestemte artikler hos Bjarne. Her har han ett tilfelle der substantivet *internat* ikke får noen endelse, og som formelt sett er bestemt: *på internat her*. Han har to tilfeller der han sier akkurat det samme, men da er *internat* i bestemt form. I bestemt form entall har Bjarne to forekomster med *-e*: *på internate her* og *internate*. I ubestemt form flertall har han fire forekomster med *-Ø*, noe som er forventede nøytrumsformer. I bestemt form flertall har han en forekomst av *-an*.

4.2.4 Benjamin

Tabell 4.2.4. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Benjamin.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
den her generasjon, min generasjon			
			besteforeldran mine
			foreldran
			skolekameratene
sjetteklasse			
kafe			
en onkel	onkeln min		
		saua	
forskjell			
fest			
ikke bare litt men helt anna hverdag			
			ungdomman
røkter, røkter det e			
	fisken	passer fisk, mate fisk	
	på skoln		
min gjeng			

spesiell beskrivelse			
fest i Smørfjord			
	høstn		
en (1)	-(e)n (4)	-a (1) -Ø (2)	-an (3) -ene (1)

I maskulinum ubestemt form entall har Benjamin en forekomst av den ubestemte maskuline artikkelen *en*. Han har ett tilfelle der han utelukker bruk av artikkelen *en*: *ikke bare litt men helt anna hverdag*. I tillegg har han ett tilfelle der han ikke bruker preposisjonen *på*: *fest i Smørfjord*.

I bestemt form entall har han fire forekomster med *-(e)n*-endelser. I ubestemt form flertall har han en forekomst med *-a*, i tillegg har han to forekomster jeg har satt opp som *-Ø*: *passer fisk* og *mate fisk*. Substantivet *fisk* står formelt sett i entall, men får her en flertallsfunksjon og kan sees på som et kollektivbegrep. I bestemt form flertall har Benjamin tre forekomster med *-an* og en forekomst med *-ene*: *skolekameratene*. Her får *skolekameratene* en bokmålsnær form.

Tabell 4.2.4. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Benjamin.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	i oppdrettsnæringa		
min bestemor, bestemor mi			
	i den verste fornorskningstida, den første tida		
finnmarksdialekt	dialekta		
min aldersgruppe (2)			
	-a (4)		

I femininum har Benjamin ingen forekomster med bruk av ubestemt artikkel. Det er ett tilfelle der han veksler mellom å bruke possessivene *min* og *mi* til substantivet *bestemor*, *min* bruker han foranstilt og *mi* bruker han etterstilt: *min bestemor* og *bestemor mi*. Jeg har plassert

bestemor som femininum fordi den er etablert som femininum i dialekten, og i tillegg forekommer possessiven *mi* hos informanten. Videre har han fire forekomster med *-a* i bestemt form entall. Det forekom ingen eksempler på ubestemt og bestemt form flertall hos Benjamin i løpet av samtalen.

Tabell 4.2.4. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Benjamin.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	anlegge		
et språk	hjemmespråke	alle språk	
i samme hjem	uheldig med det hjemme		
	gikk æ gymnase		
ord (4)			
	det huse (2)		
dyr		flere dyr	de dyran der
nytt fjøs	det herre fjøse, fjøse (2)		
et år	tredje åre	nån år, tre år (3)	
		privatfolk	
		brune øya	
et (2)	-e (10)	-Ø (7) -a (1)	-an (1)

I nøytrum ubestemt form entall har Benjamin to forekomster med den ubestemte artikkelen *et*. Han har ett tilfelle der han ikke bruker artikkel: *bygde vi nytt fjøs*. Dette er en helt kurant konstruksjon. Substantivet *fjøs* kan være både maskulinum og nøytrum. Vi har tidligere sett at hos andre informanter er *fjøs* maskulinum. I dette tilfellet har jeg plassert *fjøs* som nøytrum fordi Benjamin tilskriver det nøytrum. Dette kan vi se av bruken hans i ubestemt og bestemt form entall, og av nøytrumsformen av adjektivet (*nytt*). I bestemt form entall har han ti forekomster med *-e*-endelser. I ubestemt form flertall har han syv forekomster med *-Ø*. Her har jeg plassert *alle språk* fordi selve substantivet er i ubestemt form, selv om ordet *alle* som det kongruerer med, tilsier bestemthet. Her har han også en forekomst med endelsen *-a*:

brune øya. Tostavellesnøytrumsord som for eksempel minne, møte, også videre, bøyes analogt med maskulinum i flertall i dialekten, som det gjør i mange nordnorske dialekter. I bestemt form flertall har han en forekomst med *-an*.

4.2.5 Oppsummering av substantivbøyningen til generasjon 2

Nedenfor vil jeg oppsummere resultatene av kvantifiseringen av alle bøyningendelsene og de ubestemte artiklene for generasjon 2 i alle genus. I likhet med generasjon 3 er det en tabell for hvert genus. Dette er for at vi lettere skal få en oversikt over endelser og den inter- og intraindividuelle variasjonen. Jeg vil gi kommentarer etter hvert skjema.

Tabell 4.2.5. 1: Samlet oversikt over maskulinum i generasjon 2.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Beate	en (1)	-(e)n (7)	-a (2)	-an (4)
Brage	en (1)	-(e)n (1)	-a (2)	
Bjarne		-(e)n (6)	-a (4)	-an (4)
Benjamin	en (1)	-(e)n (4)	-a (1) -Ø (2)	-an (3) -ene (1)
Totalt	en (3)	-(e)n (18)	-a (9) -Ø (2)	-an (11) -ene (1)

Her bruker alle informantene, bortsett fra Bjarne, den ubestemte artikkelen *en* i ubestemt form entall, og den forekommer totalt tre ganger. Det er også en tendens hos alle informantene at de ikke bruker ubestemt artikkel når vi kanskje skulle ventet det. I bestemt form entall er *-(e)n* den eneste endelsen som blir brukt, og den forekommer totalt 18 ganger til sammen. I ubestemt form flertall er *-a* den vanligste endelsen for alle informantene, og endelsen forekommer totalt ni ganger tilsammen. Benjamin har variasjon med to forekomster av *-Ø*, men som vi så hos han, var det ikke noe avvikende ved det. I bestemt form flertall er *-an* den mest foretrukne endelsen, som forekommer totalt 11 ganger. Også her har Benjamin variasjon med *-ene* som forekommer en gang hos han. Som vi kan se, er det ikke like store tendenser til variasjon i flertallskategoriene som hos generasjon 3.

Tabell 4.2.5. 2: Samlet oversikt over femininum i generasjon 2.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Beate	en (1)	-a (4)	-e (1) -er (1)	
Brage		-a (2)		
Bjarne	ei (1)	-a (5)		
Benjamin		-a (4)		
Totalt	ei (1) en (1)	-a (15)	-e (1) -er (1)	

I denne kategorien er det få forekomster av substantiv. I ubestemt form entall er det kun Bjarne som bruker den ubestemte artikkelen *ei* én gang, og Beate har en forekomst der hun bruker den ubestemte artikkelen *en*. Bjarne har også ett tilfelle der han ikke bruker artikkelen. I bestemt form entall bruker alle informantene *-a*-endelse som forekommer totalt 15 ganger. I ubestemt form flertall forekommer endelsene *-e* og *-er* én gang hver og bare hos Beate. Det forekommer ingen feminine ord i ubestemt form flertall hos noen av de andre informantene i løpet av samtalen. Det finnes heller ingen eksempler på bestemt form flertall hos noen av informantene.

Tabell 4.2.5. 3: Samlet oversikt over nøytrum i generasjon 2.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Beate		-e (4)	-Ø (4)	-an (2)
Brage		-e (1)		
Bjarne		-e (2)	-Ø (4)	-an (1)
Benjamin	et (2)	-e (10)	-Ø (7) -a (1)	-an (1)
Totalt	et (2)	-e (17)	-Ø (15) -a (1)	-an (4)

Den ubestemte artikkelen *et* forekommer totalt to ganger, men bare hos Benjamin. Det er også noen tilfeller av ikke-eksisterende bruk av artikkel, men også bare hos Benjamin. I bestemt

form entall er *-e* mest brukt og forekommer totalt 17 ganger. I ubestemt form flertall blir *-Ø* brukt totalt 15 ganger, med unntak av ett tilfelle hos Benjamin der *-a* blir brukt. I bestemt form flertall er *-an* den mest vanlige endelsen som forekommer totalt fire ganger.

Manglende artikler er en gjennomgående tendens hos de fleste informantene, men vi har for lite data i denne generasjonen til å si at dette er generelt. I likhet med generasjon 3 forekommer det altså også i denne generasjonen eksempler på stryking av preposisjoner.

4.3 Generasjon 1

4.3.1 Alma

Tabell 4.3.1. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Alma.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
en anna gutt		fire gutta	
	klassn		
	vintern		
	i skoln, på skoln, ungdomsskoln		
lek			
		unga	kokelvungan
ulv	ulven (3)		
en sånn serie			
bestfar (2)			
sånn ungdom			
gruppe (2)			
	om sommern		
	om vintern		
		tohundre meter	
			ettermiddagan
sånn ungdomskrim			
en (2)	-(e)n (10)	-a (2) -Ø (1)	-an (2)

I maskulinum ubestemt form entall har Alma to forekomster med artikkelen *en*. I bestemt form entall har hun ti forekomster med *-(e)n*. I ubestemt form flertall har hun to forekomster med *-a*-endelser, og en *-Ø* som er etter substantivet *meter*. Substantivet *meter* får ingen endelse i flertall, noe som er i samsvar med normal bøyning av dette substantivet, så det er ikke noe påfallende ved det. I bestemt form flertall har hun to forekomster av *-an*-endelser.

Tabell 4.3.1. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Alma.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
en jenta		fire jente	
	tynnstrømpebuksa		
	i bekkhålla		
en (1)	-a (2)	-e (1)	

I femininum har Alma en forekomst med artikkelen *en* i ubestemt form entall foran substantivet jente: *en jenta*. I bestemt form entall har hun to forekomster med *-a*: *tynnstrømpebuksa* og *bekkhålla*. I ubestemt form flertall har Alma en forekomst med *-e*: *fire jente*. Det forekom ingen eksempler i bestemt form flertall hos Alma i løpet av samtalen.

Tabell 4.3.1. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Alma.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
spill			
hus			
på sånn der hotell			
		nån ord	
		voksnefolk	
	i klasseromme		
		to stykk, fire stykk	
	politie		
	-e (2)	-Ø (4)	

I nøytrum har Alma ingen forekomster av ubestemt artikkel. Hun har et tilfelle der hun ikke bruker ubestemt artikkel: *på sånn der hotell*. I bestemt form entall har hun to forekomster med *-e*: *i klasseromme* og *politie*. I ubestemt form flertall har hun fire forekomster med *-Ø*. To av disse er substantivet *stykke*, som forekommer to ganger i ubestemt flertall: *to stykk* og *fire stykk*. Det er litt interessant at i generasjon 2 og 3 bøyde informantene substantivet *et stykke – flere stykka*, mens Alma bruker formen *stykk* i flertall og Agnes bruker *stykka* (vi skal se mer på Agnes nedenfor). Flertallsformen *stykk* kan selvsagt være en variant som bare forekommer hos Alma, men det hadde vært interessant å se hvilke former resten av informantene i generasjon 1 bruker.

4.3.2 Agnes

Tabell 4.3.2. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Agnes.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	den ungen	våres unga	ungen (2), våres ungan
		huslige saker	
		aktiviteta	
en gutt		to gutta	
en lærer	lærern (2)	to lærera	læreran
	skoln (5)		
den generasjon, min generasjon			
		eleva	elevan
	barnehagen		
			plassan
	brorn min		
		støvla	
		mange foreldra	foreldran, dem hadde foreldran som
		læstadianera	
	kristendommen		

kjole			
en straff			
	nabon		
en venn			vennan
		forkortelsa	
en (4)	-(e)n (12)	-a (9) -er (1)	-an (9)

I maskulinum ubestemt form entall har Agnes fire forekomster av den ubestemte artikkelen *en*. I bestemt form entall har hun 12 forekomster med *-(e)n*. I ubestemt form flertall har hun ni forekomster med *-a*-endelser, i tillegg har hun her ett tilfelle med *-er*-endelse. Det ser ut som *saker* får en slags bokmålsvariant hos henne.

I bestemt form flertall har Agnes ni forekomster med *-an*-endelser. Her har hun ett tilfelle der hun bruker dobbelt bestemthet, eller det jeg tidligere har kalt overgeneralisering eller hyperkorrekt bruk av dobbelt bestemthet: *våres ongan*. Dette fenomenet fant vi også hos Camilla i generasjon 3. I likhet med det som ble sagt da, vil jeg se nærmere på overgeneralisering av dobbelt bestemthet i kapittel 5.3.2. Det er også verdt å kommentere at Agnes bruker bestemt form flertall i stedet for ubestemt form flertall: *dem hadde foreldran som...* Dette er et opplagt språkkontaktfenomen som jeg ikke ville ventet å finne hos den yngste generasjonen.

Tabell 4.3.2. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Agnes.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
ei jenta			
	kofta (3)		
	søstra mi (2)		
	rettskrivinga		
en anna tid	tida		
en totalt samisk bygd			
		småe gruppe	

en anna dialekt, dialekt	dialekta		
ei (1) en (3)	-a (8)	-e (1)	

I femininum har Agnes tre forekomster med den ubestemte artikkelen *en* og én med artikkelen *ei*. Her har jeg plassert substantivene *bygd* og *tid* som hun bruker den ubestemte maskulinsartikkelen til, fordi begge substantivene er etablerte som femininum i kokelvdialekten. Hun bruker artikkelen *ei* foran substantivet jente, og det får i tillegg *-a*-endelse: *ei jenta*, som jo indikerer *-e/-a*-mål. I bestemt form entall har Agnes åtte forekomster med *-a*, som er som en kan forvente. I ubestemt form flertall har hun en forekomst med endelsen *-e*: *småe gruppe*. Gruppe er også etablert som femininum i dialekten, da det er naturlig for informantene å bruke *gruppa* i bestemt form entall framfor *gruppen*. Dette ser vi også av flertallsformen *gruppe* som viser at substantivet er femininum.

Tabell 4.3.2. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Agnes.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
valgfag (2)			
			golvan
et skittent språk	språke (2)		
	mitt hjerte		
	foreldremøte		
	orde	enkelte ord	ordan (2)
hus	huse		
	museume		
	hjemme		
	på karte		
		seks stykka	
		flere fosterbarn	
		behov	
vi har avslappa forhold			

		to år, ti år	
	over fjelle		
ytra æ jo ønske			
		bilda	
		eksempla	
et (1)	-e (10)	-Ø (5) -a (3)	-an (3)

I nøytrum har Agnes en forekomst med den ubestemte artikkelen *et*. Hun har to tilfeller der artikkelen ikke blir brukt: *vi har avslappa forhold* og *ytra æ jo ønske*. I bestemt form entall har hun ti forekomster med *-e*-endelser. I ubestemt form flertall har Agnes fem forekomster med *-Ø*. I tillegg har hun tre forekomster med *-a*-endelser: *bilda*, *eksempla*, *stokka*. I likhet med forekomster hos andre informanter er dette vanlige bøyingsformer for disse substantivene. Vi så tidligere at hos Alma fikk substantivet *stykke* ingen endelse, mens hos Agnes har *stykke* fått *-a*-endelse. I bestemt form flertall har hun tre forekomster med *-an*.

4.3.3 Adrian

Tabell 4.3.3. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Adrian.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
min far			
redningsmann			
en veldig spennanes jobb			
	historien		
pappa			
		regla	
		perioda (2)	
praksis	praksisn		
ambulanse	i ambulansn		
en (1)	-(e)n (3)	-a (3)	

I maskulinum har Adrian en forekomst med den ubestemte artikkelen *en*. På grunn av possessiven *min* er frasen *min far* bestemt, men selve substantivet er rent formelt her ubestemt. I bestemt form entall har Adrian tre forekomster med *-(e)n*. I ubestemt form flertall har han tre forekomster med *-a*-endelser. Det fantes ingen eksempler med bestemt form flertall hos Adrian.

Tabell 4.3.3. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Adrian.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	oppveksta mi		
	den sjøsamiske slekta		
utdanning			
min mamma			
	-a (2)		

I femininum forekommer det totalt fire substantiv, to av disse i bestemt form entall. Her får begge *-a*-endelser: *oppveksta mi* og *den sjøsamiske slekta*. Det er interessant at *oppvekst* har blitt femininum hos Adrian da det i utgangspunktet er et maskulint substantiv i dialekten. Det er vanskelig å finne en forklaring på hvorfor han har gjort det slik. Ingen av de andre informantene bruker substantivet *oppvekst* i noen sammenhenger, men det er altså tvilsomt at *oppvekst* er femininum i dialekten generelt.

Tabell 4.3.3. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Adrian.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	militære		
selskap			
		engelskord	
	hjemme		
	-e (2)	-Ø (1)	

I nøytrum forekommer det ingen påfallende “avvikende” eksempler hos Adrian. I bestemt form entall har Adrian to forekomster med *-e*: *militære* og *hjemme*. I ubestemt form flertall har han en forekomst med *-Ø*: *engelskord*.

4.3.4 Audun

Tabell 4.3.4. 1: Oversikt over maskuline substantiv hos Audun.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
høyskole, folkehøyskole	skoln (3)		
han e grei person			
	festivaln		
	barnehagen		
	animasjon		
(e sånn liten) forskjell	forskjelln		
hjelpepleier			
en plass		en god del plassa	
		sjøsamiske røtter	
	tegneseriefestivaln		
ho va jo lærer her			
	på enden		
	talemåtn		
har ikke jobb			
en (1)	-(e)n (10)	-a (1) -er (1)	

I maskulinum ubestemt form entall har Audun en forekomst med artikkelen *en*. Han har ett tilfelle der han ikke bruker artikkel: *han e grei person*. I bestemt form entall har Audun ti forekomster med *-(e)n*-endelser. I ubestemt form flertall har han en forekomst med *-a* og en med *-er*. I likhet med ubestemt form flertall av for eksempel *bror*, får også *rot* endring i

rotvokalen når den bøyes og har ikke r-bortfall i flertall og er dermed en vanlig bøyingsform som hører til en bestemt bøyingsklasse fra gammelt av.

Tabell 4.3.4. 2: Oversikt over feminine substantiv hos Audun.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
en litn bygd, det e jo såpass litn bygd			
en gruppe			
en (2)			

I femininum er det tre eksempler i ubestemt form entall. Her har Audun to forekomster med den ubestemte artikkelen *en*. I tillegg har han ett tilfelle der han ikke bruker artikkel: *det e jo såpass litn bygd*.

Tabell 4.3.4. 3: Oversikt over nøytrums substantiv hos Audun.

ent. ubest.	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
	ordvalge		
	tonefalle		
et friår (2)	det åre		
	på sentre (2)		
et (2)	-e (5)		

I nøytrum har Audun to forekomster med den ubestemte artikkelen *et*. I bestemt form entall har han fem forekomster med *-e*, som jo er det man kan forvente i denne nøytrumskategorien.

4.3.5 Oppsummering av substantivbøyningen til generasjon 1

Tabell 4.3.5. 1: Samlet oversikt over maskulinum i generasjon 1.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Alma	en (2)	-(e)n (10)	-a (2) -Ø (1)	-an (2)

Agnes	en (4)	-(e)n (12)	-a (9) -er (1)	-an (9)
Adrian	en (1)	-(e)n (3)	-a (3)	
Audun	en (1)	-(e)n (10)	-a (1) -er (1)	
Totalt	en (8)	-(e)n (35)	-a (15) -er (2) -Ø (1)	-an (11)

Her bruker alle den ubestemte artikkelen *en* foran maskuline substantiv, og den forekommer totalt åtte ganger. Hos noen av informantene er det noen tilfeller der de ikke bruker artikkel. I bestemt form entall er det ingen interindividuell variasjon, her har alle *-(e)n*-endelser som forekommer totalt 35 ganger. I ubestemt form flertall er det noe interindividuell variasjon, men vi kan se at *-a*-endelser forekommer 15 ganger totalt og er dermed det som er mest frekvent. Som jeg nevnte tidligere, blir ikke denne variasjonen regnet som avvik, på grunn av at eksemplene kan sees på som vanlige bøyingsformer i maskulinum. I bestemt form flertall er det bare *-an* som blir brukt, og formen forekommer totalt 11 ganger.

Tabell 4.3.5. 2: Samlet oversikt over femininum i generasjon 1.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Alma	en (1)	-a (2)	-e (1)	
Agnes	ei (1) en (3)	-a (8)	-e (1)	
Adrian		-a (2)		
Audun	en (2)			
Totalt	en (6) ei (1)	-a (12)	-e (2)	

I femininum er det lite interindividuell variasjon hos informantene, men det kan komme av at det er relativt få eksempler alt i alt. Vi kan se av tabellen ovenfor at den ubestemte artikkelen *en* er brukt seks ganger totalt, mens artikkelen *ei* blir brukt én gang. Det var ett tilfelle der

Audun ikke brukte ubestemt artikkel. I bestemt form entall er det kun *-a* som blir brukt og som forekommer totalt 12 ganger. I ubestemt form flertall er det totalt to forekomster med *-e*, men kun brukt hos Alma og Agnes. Det forekom ingen eksempler på ubestemt form flertall hos Adrian og Audun. Det forekom heller ingen eksempler hos noen av informantene med bestemt form flertall.

Tabell 4.3.5. 3: Samlet oversikt over nøytrum i generasjon 1.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Alma		-e (2)	-Ø (4)	
Agnes	et (1)	-e (10)	-Ø (5) -a (3)	-an (3)
Adrian		-e (2)	-Ø (1)	
Audun	et (2)	-e (5)		
Totalt	et (3)	-e (19)	-Ø (10) -a (3)	-an (3)

I nøytrum blir den ubestemte artikkelen *et* brukt tre ganger totalt, men bare hos Agnes og Audun. Det er også noen tilfeller der artikkel ikke blir brukt. I bestemt form entall har alle informantene *-e*-endelser, og de forekommer totalt 19 ganger. I ubestemt form flertall er det mest vanlig med ingen endelse, som man kan forvente, men det forekommer noe variasjon med *-a*-endelse hos Agnes. Dette er som nevnt helt vanlige bøyingsformer for de aktuelle nøytrumsordene og blir ikke regnet som avvik. I bestemt form flertall er det *-an* som blir brukt og formen blir brukt tilsammen tre ganger, men også bare hos Agnes.

5. Drøfting og forsøk på svar på problemstillingene

I dette kapitlet skal dataene jeg presenterte i forrige kapittel, tolkes og drøftes i henhold til problemstillingene jeg stilte innledningsvis. For ordens skyld gjentar jeg dem her:

1. Hvordan ser bøyingsystemet for substantiv ut i kokelvdialekten?
2. Er det generasjonsforskjeller som tyder på større inter- og intraindividuell variasjon hos den eldste generasjonen, sammenlignet med yngre språkbrukere?
3. Har dialekten i så fall (jf. 2) stabilisert seg? Finner vi samiske substrattrekk i dialekten hos den yngste generasjonen?

Nedenfor gjennomgås spørsmålene hver for seg.

5.1 Bøyingsystemet for substantiv i kokelvdialekten

I dette delkapitlet skal jeg ta for meg bøyingsystemet for substantiv i kokelvdialekten. Basert på skjemaene fra hver generasjon som ble presentert i kapittel 4, har jeg laget en samlet oversikt over bøyingsendelsene. I tillegg til å se nærmere på selve bøyingsystemene, ser jeg også på likhetstrekk med dialektene i Finnmark og i andre språkkontaktområder.

I tabellene jeg vil presentere nedenfor, får vi en helhetlig og samlet oversikt over alle generasjonene. Da kan vi lettere se mønsteret i substantivbøyningen. I disse tabellene ser vi også hvor mye variasjon det er, noe som kan være til hjelp når jeg i neste delkapittel skal se på generasjonsforskjellene. Heretter blir jeg å snakke om hva *tendensene* er, fordi det kun er tendenser i mønsteret og ingen absolutte forskjeller. Materialet mitt er relativt lite, og det gir oss dermed ikke mulighet for å trekke noen generelle konklusjoner. Forekomstene har likevel gitt en slags pekepinn på det jeg ønsker å vite, som nå i første omgang er å finne ut hvordan bøyingsystemet for substantiv ser ut i kokelvdialekten. Videre presenterer jeg en samlet oversikt over endelsene som forekommer i alle generasjonene, slik at vi lettere kan trekke en konklusjon for å kunne etablere et idealisert bøyingsystem for kokelvdialekten.

Tabell 5.1. 1: Samlet oversikt over endelser i maskulinum.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
TOTALT	en (47)	-(e)n (149) -Ø (1)	-a (75) -Ø (7)	-an (72) -ene (2)

			-er (4)	
			-e (1)	

Tabell 5.1. 2: Samlet oversikt over endelser i femininum.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
TOTALT	en (26) ei (9)	-a (83)	-e (10) -er (11)	-an (5) -en(e) (3) -ne (3)

Tabell 5.1. 3: Samlet oversikt over endelser i nøytrum.

	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
TOTALT	et (16) en (2)	-e (71) -Ø (3)	-Ø (36) -a (12) -r (1)	-an (22) -ne (1)

I femininum er det en tendens til at den ubestemte artikkelen *en* er foretrukket framfor *ei*. *En* forekommer totalt 26 ganger, mens *ei* blir brukt totalt ni ganger. Dette har ført til at man får former som *en jenta* og *en uka*, men også *ei jenta* og *ei uka/en uke*. Det er helt vanlig med slike former på steder der det tidligere ble snakket samisk eller kvensk/finsk. Todal (1996) skriver at det vanligste avviket innenfor grammatisk kjønn er at hankjønn ofte blir overrepresentert. Dersom informantene er i tvil om hvilken kjønn de skal bruke, velger informantene hankjønn. “Truleg er dette forklaringa på ein del norske dialektar i Nord-Noreg har gjeve opp den ubudne hokjønns-artikkelen *ei* (...)” (Todal, 1996:112). Selv om den ubestemte artikkelen *ei* blir svært lite brukt, betyr det ikke at dialekten ikke har hankjønn som grammatisk kategori. De fleste informantene foretrekker i femininum *-e* i flertall ubestemt form og *-an* i bestemt form. Det er likevel en liten tendens til at *-en* også blir brukt her. I bestemt form flertall er det likevel altfor få forekomster til å kunne trekke generelle konklusjoner. De som argumenterer strengt med at genus kommer til uttrykk i kongruensbøying med andre ord, vil vel hevde at kokelvdialekten er på vei mot et togenussystem.

I alle tre tabellene, men spesielt i femininum, ser vi at det forekommer en del intraindividuell variasjon. Disse variasjonene er spesielt frekvente innen generasjon 3. Det er beklagelig at det ikke forekommer noen eksempler på femininum i bestemt for flertall, hverken hos generasjon 1 eller 2, så her må vi utlede formene på bakgrunn av de forekomstene som finnes i generasjon 3. Noe som selvsagt er en tvilsom praksis. Basert på funnene presentert i tabellene ovenfor kan vi si at et idealisert bøyingsparadigme for substantiv i kokelvdialekten ser slik ut:

en skole – skole – flere skola – alle skolan

en gutt – guttn – flere gutta – alle guttan

en/ei jenta/jente – jenta – flere jente – alle jentan/jenten

en/ei bygd – bygda – flere bygde – alle bygdan/bygden

et hus – huse – flere hus – alle husan

et øye – øye – flere øya – alle øyan

Her finner vi altså analogi fra maskulinum både i nøytrum og femininum i bestemt form flertall. I nøytrum er dette vanlige former i all finnmarksmål, men ikke i femininum. Det er uansett viktig å påpeke at mønsteret ovenfor er idealisert. Vi har jo sett at det finnes former i femininum med *-(e)n* i bestemt form flertall materialet. I Kokelv har ikke ubestemt form femininum analogiske former fra hankjønn.

Det ser med andre ord ut til at det er en liten tendens til forenkling i bøyingsparadigmet for substantiv i kokelvdialekten, men disse forenklingstendensene er også opphav til større variasjon i bøyningssystemet. Slik sett skal en kanskje være forsiktig med å bruke begrepet forenkling. Hatlebrekke (1996:221) skriver at den vanlige formen i substantivsystemet for femininum i Finnmark er slik:

ei bru – brua – flere brue (-a) – alle bruen (-an)

ei kåpa – kåpa – flere kåpe (-a) – alle kåpan

Hatlebrekke skiller mellom svake og sterke hunkjønnord på den måten at de svake i bestemt for flertall får *-an* konsekvent, mens de sterke veksler mellom *-en* og *-an*.

Bull (2012:48) har laget et idealisert bøyingsmønster for den norske dialekten i Nord-Troms. Selv om det er Nord-Troms, er mønsteret stort sett likt det som er å finne i språkkontaktområder i Finnmark. Bøyingsmønsteret for Nord-Troms ser slik ut (her har jeg bare med et eksempel fra hvert genus):

en båt – båtn – flere båta – alle båtan
en bru – brua – flere brue – alle bruen
et hus – huse(t) – flere hus – alle husan

I Hatlebrekkes eksempel skiller femininum seg klart ut med artikkelen *ei* og endelsen *i* bestemt form flertall. I Bulls eksempel er det ikke et skille mellom maskulinum og femininum i ubestemt form, men av bøyingsendelsen i bestemt form flertall ser man at femininum skiller seg ut fra maskulinum og nøytrum, dersom man aksepterer dette som uttrykk for genus. Bull (2012) trekker likevel fram at det er en viss tendens til overgeneralisering av *-a* og *-an* i ubestemt og bestemt form flertall, men at den er såpass svak at det ikke kan rettferdiggjøre en påstand om at det har skjedd en forenkling. Som vi har sett tidligere, kan en si at dette stemmer med mine funn. I likhet med både dataene som Bull og Hatlebrekke bygger på er det i kokelvdialekten en tendens til at *-an* i femininum bestemt form flertall dominerer, men likevel er forekomstene så få at det er vanskelig å konstatere at det er slik det er. Bøyingsendelsen *-en* i femininum bestemt form flertall er vanlig, selv om det er færre belegg på dette i materialet enn på *-an*. Noen forskjell på svake og sterke substantiv er det vanskelig å se.

5.2 Er det tre eller to genus i kokelvdialekten?

Til nå har jeg behandlet genus stort sett som en bøyingskategori, selv om jeg flere steder har antydnet at det er andre måter å definere genus på og har tatt forbehold når jeg har vist til bøyingsendelser. Da jeg valgte å ta utgangspunkt i genus som bøyingskategori, var det først og fremst for å ha en mal for de bøyningsskjemaene jeg brukte som klassifiseringsgrunnlag for substantivene i materialet. Etter at det var gjort, så jeg tydelig at kategorien femininum er den som synes å ha mest variasjon. Dersom jeg nå velger å definere genus som en inherent egenskap ved alle substantiv, fremfor som bøyingskategori, blir genus da en egenskap som kommer til uttrykk gjennom kongruens med for eksempel artikler, possessiver og adjektiver. Da blir det klart at mange av de substantivene jeg har definert som feminine, burde plasseres i kategorien for maskulinum, eller retttere felleskjønn. Samtidig forekommer *ei* som ubestemt artikkel i hunkjønn hos de fleste informantene, men de kan også ha *en* til det samme

substantivet. Alma har for eksempel både *en* og *ei jenta*. Hun bruker også *en anna tid*, men *anna* kan også kongruere med maskuline substantiv i dialekten, men det har jeg ingen eksempler på. Camilla har *ei jenta*, men *en kirke*, Charlotte har *ei katt* og *en liten brakke*, og Calle har *ei hua*, *ei jenta*, *ei rekke* og *en stor spissa*. Benjamin har *min bestemor* og *bestemor mi*. Det vi ser, er stor variasjon i denne kategorien. Kan vi på dette grunnlaget si at femininum er under avvikling? Det tror jeg ikke. Den viktigste grunnen til det er at det er lite som tyder på at den yngste generasjonen har færre eksempler på substantiv som kongruerer med feminine former av artikler, possessiver og adjektiv, enn den eldste generasjonen har. Stor intraindividuell variasjon synes å karakterisere alle informantene. Nå er imidlertid datagrunnlaget for lite til at jeg kan trekke for bastante konklusjoner.

Om jeg på dette grunnlaget skal plassere kokelvdialekten på det norske dialektkartet, må jeg karakterisere den som et e-/a-mål. Infinitivene ender på *-e*, og svake hunkjønnsord i ubestemt form på *-a*, iallfall i en ideell struktur. I tillegg er det mange unntak til det siste. Det ser dessuten ut til at vi vanskelig kan snakke om en etablerings- og en konsolideringsfase når det gjelder genus. Det norske finnmarksålet i kystnabolagene er e-/a-mål, og det var den dialekten som var målspråk da språkskiftet i Kokelv gjorde seg gjeldende. Det er likevel lite som tyder på at de tre-fire generasjonene siden språkskiftet begynte, har ført til stabilisering av dette systemet. Hva som vil skje i framtida, er det ingen som kan vite noe om.

5.3 Generasjonsulikheter og likheter

Av bøyningsskjemaene som ble presentert tidligere, fikk vi et innblikk i at det er noe interindividuell variasjon, da spesielt fra generasjon 3 til generasjon 1. I hele materialet har jeg registrert totalt 895 substantiv. Av disse er det registrert totalt 45 avvik (se vedlegg 3 og tabell 5.2.1 under). Her har jeg regnet avvik prosentvis for hver generasjon. Tallene sier oss kanskje ikke så mye i seg selv, men i dette tilfellet har jeg valgt å gjøre det slik for å markere ulikhetene mellom generasjonene på en enkel måte. I likhet med systemet i substantivbøyningen er det også her kun snakk om tendenser. Det må understrekes at disse tallene og prosentavvikene kun er et hjelpemiddel i denne sammenhengen for at vi skal kunne se om det er generasjonsforskjeller, og i så tilfelle hvor liten eller hvor stor forskjell det er.

Tabell 5.2. 1: Oversikt over generasjonsforskjeller registrerte i avvik og prosentavvik.

	Antall substantiv/nominale ledd	Avvik	Prosentavvik
Generasjon 3	572	33	5,7 %
Generasjon 2	156	5	3,2 %
Generasjon 1	167	7	4,1 %
TOTALT	895	45	5,0 %

I generasjon 2 er det registrert et mindre antall substantiv enn i generasjon 3 og 1. Generasjon 3 har mange flere substantiv enn de andre to generasjonene, men har også flere registrerte avvik. Det er registrert flere substantiv og nominale ledd i generasjon 1 enn i generasjon 2, en må derfor ta disse tallene med en klype salt. Dersom vi kun skal ta utgangspunkt i prosentpoengene, er det en viss forskjell mellom generasjon 1 og 3. Og generasjon 2 har færre avvik enn generasjon 1, men dette er nok fordi det som nevnt er registrert mindre substantiv og nominale ledd. I tillegg er det en bestemt informant i generasjon 1, Agnes, som skiller seg ut fra resten av de andre innen samme generasjon. Det er likevel ikke så stor ulikhet mellom generasjon 1 og 2. Prosentmessig har ikke dette så mye å si, men det kan fortelle oss at språkmessig er det teknisk sett ikke så mye som skiller generasjon 1 og 2 som en skulle tro.

5.3.1 *Artikkel- og preposisjonsbruk*

Felles for alle generasjonene er at det virker som det er akseptert å ikke bruke ubestemt artikkel der den normalt kreves ellers i norsk. Dette merkes spesielt godt i generasjon 2 og 3, men også i noen grad i generasjon 1. Når de med samisk som morsmål snakker norsk, kan de ha problemer med å skille både mellom når artikkelen er påkrevd og når den ikke er det, og også mellom når bestemt og når ubestemt artikkel skal brukes. Tilsvarende kan informantene tilskrive substantivene “feil” genus. For eksempel kan man høre noen si “en bord” istedenfor “et bord”. Dette er på grunn av at samisk ikke har grammatisk genus og heller ikke noe skille mellom bestemt/ubestemt. I norsk er reglene for bruken av bestemt form innviklet, og ikke

minst er det vanskelig for en ikke morsmålsbruker av norsk å vite når ubestemt artikkel er obligatorisk og når den ikke er det. Det heter for eksempel: “Han er lærer” (uten artikkel), men “Han er en tufs” (med artikkel). Det finnes regler som forklarer slike forskjeller, men de er ikke intuitivt opplagte. Når det gjelder genus må man lære seg hvilket kjønn hvert enkelt substantiv har. Martinussen (1996:241) skriver at hun har funnet eksempler der hunkjønn og intetkjønn har blitt til hankjønn. Hankjønn er det vanligste kjønn i norsk, og det kan derfor ha en sammenheng med at hankjønn velges når det er tvil om genus.

På grunn av det samiske morsmålet er det, naturlig nok, flere tilfeller hos informantene i generasjon 3 der de ikke bruker ubestemt artikkel, eller der informantene bruker artikkel hyperkorrekt. I nøytrumskategorien er det tre forekomster hos generasjon 3 der informantene bruker den ubestemte artikkelen *en* i stedet for *et*. Det er også tendenser hos generasjon 3 der den bestemte artikkelen *den* blir brukt i stedet for *det*. Ved flere tilfeller blir også preposisjoner brukt “feil”. For eksempel: “æ for til militære” (*til* i stedet for *i*) og “i neste år” (*i* i stedet for *til*). I generasjon 2 forekommer det ingen slike avvik der ubestemt eller bestemt artikkel blir brukt “feil”, de eneste avvikene som er å finne her, er utelatelse av ubestemt artikkel og det som gjelder preposisjonsbruken. De samme avvikene som finnes i generasjon 2, er også tilstede i generasjon 1, men her er ikke avvikene like frekvente.

5.3.2 Overgeneralisering/hyperkorrekt bruk av dobbelt bestemthet

I norsk er det vanlig med doble bestemthetsformer. En “obligatorisk regel i alt norsk gjelder at vi har ubestemt substantiv etter foranstilt possessiv, mens vi har bestemt substantiv ved etterstilt possessiv eller ledd med possessiv funksjon.” (Faarlund et al., 1997:297). Ett eksempel på dette kan være: *min hest, hesten min*. I språkkontaktområder er det funnet eksempler på det man kan kalle for overgeneralisering, eller hyperkorrekt bruk, av dobbelt bestemthet som for eksempel: *min hesten*. Her er det altså brukt bestemt form der ubestemt form er det eneste grammatiske i all annen norsk, bortsett fra i visse språkkontaktvarieteter. Asbjørn Nesheim (1952) har omtalt dette fenomenet i en artikkel om det norske språket i Lyngen. Han har gjort funn som “Kæm du e sin småguten?” og “Kor mine tøflan e?”. I materialet mitt har det forekommet to slike eksempler, ett fra Camilla i generasjon 3 og to fra Agnes i generasjon 1:

Camilla: *sine guttan*

Agnes: *våres ungan*

Det mest overraskende er at slike forekomster av overgeneralisering av dobbelt bestemthet forekommer hos informanten i generasjon 1. Fenomenet finnes ikke blant informantene i generasjon 2, og da skulle en tro at fenomenet ikke ble ført videre. Det er likevel liten grunn til å tro at dette er vanlig i den yngste generasjonen. Det er få forekomster, og de finnes kun hos denne ene informanten i generasjon 1. Agnes har også ett tilfelle der hun sier “våres unga”, der hun altså ikke bruker hyperkorrekt form. Agnes har dessuten en slik konstruksjon: “dæm hadde foreldran som...”, som altså på nytt er hyperkorrekt bruk av bestemt form. På grunnlag av dette må det være rett å si at vi står overfor en ung informant som ikke fullt ut kan ha internalisert de gjengse normene for fordelingen av bestemte og ubestemte former av substantivene i norsk, men fortsatt har klare samiske substrattrekk i dialekten sin. Dette til tross for at hun har norsk som morsmål, og ikke behersker samisk.

5.4 Har dialekten stabilisert seg?

Når det gjelder spørsmålet om det har foregått en utjamningsprosess, eller om dialekten har gjennomgått en stabiliseringsprosess, kan jeg kun basere meg på data som dreier seg om substantivsystemet i kokelvdialekten, og noen få sider ellers ved nominalfrasen. Mitt valg om å konsentrere meg om substantivsystemet er det som her vil ligge til grunn for drøftingen og eventuelle konklusjoner når det gjelder spørsmålet om dialekten har stabilisert seg.

Språket til generasjon 3, som i dette tilfellet kanskje kan sees på som et slags mellomspråk, er preget av en del variasjon, og i mange tilfeller indikerer denne variasjonen samisk språkkontakt. Som tidligere nevnt, blir et mellomspråk etter hvert mer stabilisert og fokusert. I generasjon 2 har vi sett at språket er preget av en del mindre variasjon enn i generasjon 3. Generasjon 1 er språklig sett mer fokusert enn generasjon 2 og 3. Det bør trolig gjøres et unntak for Agnes som har noen substratfenomen i språket sitt som er sterkere markert hos henne enn hos de fleste norsktalende. Basert på funnene ovenfor og basert på antall registrerte avvik i prosent, ser vi at det er forskjell mellom generasjon 1 og 3. Avvikene er færre i generasjon 2, og forekommer i mindre grad i generasjon 1. Det er stort sett samme type avvik vi ser forekommer i de to yngste generasjonene.

Et språk vil alltid være preget av variasjon hos enkeltindivid. Felles for alle generasjonene i denne undersøkelsen er at noen av de samme typene avvik går igjen fra generasjon til generasjon. Det finnes fortsatt språklige fenomen som er typiske substrattrekk fra samisk, og det er fortsatt en god del intraindividuell variasjon. Termene etableringsfase og stabiliseringsfase er hentet fra Hilde Sollids doktorarbeid fra 2003. Hun har arbeidet med syntaks, mens jeg har vært mest opptatt av morfologi og morfosyntaks, og har til en viss grad også dekt noe nominalfrasesyntaks. At forskjellene mellom generasjonene i mitt materiale er relativt små, kan henge sammen med dette. Basert på at prosentavviket er såpass lite mellom generasjon 1 og 2, må den endelige konklusjonen min bli at jeg likevel gjennom denne analysen har avdekket en viss tendens til det en kan kalle avetnolektifisering og dermed noe større stabilitet i den norske dialekten i Kokelv.

6. Oppsummering

Formålet med denne avhandlingen var å kartlegge bøyningssystemet for substantiv, se på generasjonsforskjeller og om dialekten har stabilisert seg. Datamaterialet mitt viser at kokelvdialekten skiller seg ut fra det som i hovedsak kjennetegner det tradisjonelle kystfinnmarksområdet og språksamfunnene rundt bygda. Datamaterialet viser også at det er mye inter- og intraindividuell variasjon i den eldste generasjonen. Jeg har antydnet at det i løpet av de siste tre generasjonene har funnet sted i det minste en viss grad av stabilisering av substantivsystemet. Bare i svært liten grad gjelder dette for femininum.

Samisk har holdt seg lenger i bygda enn mange andre steder som ble fornorsket ellers i Finnmark, noe som kan ha noe å gjøre med at det var vanskelig å komme seg til og fra bygda. Slik Robert Paine beskrev Kokelv på 1950-tallet, var de fleste på sett og vis stolte over å være samisk, men de uttrykte ikke dette på noen måte og hadde et slags ambivalent forhold til det samiske. Unntaket var ved kirkelige sammenkomster som foregikk på samisk. Folk ville helst snakke norsk med de som kom utenfra, men for mange var samisk fortsatt hjemmespråket. Språket sluttet å være generelt bruksspråk og, etter hvert, hjemmespråk hos det som er den eldste generasjonen i min undersøkelse. Men fortsatt behersker denne generasjonen samisk.

Dialekten/etnolekten i Kokelv har i løpet av tre generasjoner blitt noe mer stabil og fokusert. Man finner som vi har sett, fortsatt samiske substrattrekk i dialekten. Det er, naturlig nok, ganske store ulikheter mellom den eldste og den yngste generasjonen. Alle disse ulikhetene blir ikke fanget opp av denne undersøkelsen, som tross alt gjelder en begrenset side av språksystemet i dialekten. Overraskende nok finnes det noen typer avvik i den yngste generasjonen som en skulle tro ville forsvinne med generasjon 2. Det er likevel liten grunn til å tro at det i den yngste generasjonen er vanlig med for eksempel hyperkorrekt bruk av dobbelt bestemthet, bort sett fra hos den ene informanten, Agnes. Hvor vanlig det er hos henne, kan vi heller ikke si noe mer om enn det som er dokumentert av det analyserte materialet. Det ser derimot ut til at strykning av preposisjoner og ubestemte artikler kan bli vedvarende, da dette virket å være vanlig i den yngste generasjonen.

6.1 Videre forskning

Kokelv er et lite bygdesamfunn, men til tross for dette er det fortsatt flere interessante aspekter ved dialekten som kan studeres nærmere. Jeg har bare tatt for meg en liten del av talemålet.

Om noen år kan det være interessant å foreta en lignende undersøkelse på nytt for å se hvordan substantivbøyningen og særlig femininum ligger an, og samtidig ha et større utvalg av informanter og lengre intervju slik at man får større datamateriale. Man kan også velge å kun konsentrere seg om den yngste generasjonen.

Et annet aspekt kan være å se nærmere på presensformene i Kokelv, som virker å ikke være lik det tradisjonelle kystmålet. Dette med bakgrunn i at jeg registrerte noen tilfeller hos informantene med former som “æ husker”, “æ kjenner” og “mamma heter” som på tradisjonelle kystmålsformer er “æ hete”, “æ kjenne” og “mamma hete”. Dette er uvanlige former i dialektene i Vest-Finnmark, men de er velkjente i for eksempel Vadsø, og de samiske kjerneområdene i Finnmark.

Syntaksen i de tradisjonelle norske språkkontaktvarietetene i Nord-Troms og Finnmark er nesten ubeskrevet. Sollids doktorarbeid fra 2003 er en spørreundersøkelse og dekker slik sett rapportert språkbruk og grammatikalitetsvurderinger, og det vet vi at ikke er det same som faktisk språkbruk. Så en undersøkelse av norsk-samisk språkkontaktsyntaks basert på et autentisk talemålsmateriale, vil derfor være det som jeg plasserer høyest på listen for framtidig forskning.

Litteraturliste

- Akselberg, Gunnstein (2008). Talevariasjon i Noreg. I: B. Mæhlum, G. Akselberg, U. Røynealand og H. Sandøy (red.), *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. Fagernes: Cappelen Damm AS.
- Akselberg, Gunnstein og Mæhlum, Brit (2008). Sosiolingvistisk metode. I: B. Mæhlum, G. Akselberg, U. Røynealand & H. Sandøy (red.), *Språkmøte*. Fagernes: Cappelen Damm AS.
- Andreassen, Irene (1994). *Kontakt med norsk og samisk i kvendialekter*. I: U.-B. Kotsinas og J. Helgander (red.), *Dialektkontakt, språkkontakt och språkförändring i Norden : föredrag från ett forskarsymposium*. Stockholm: Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet.
- Askheim, Svein (2015): *Finnmark*. Store norske leksikon. Tilgjengelig fra: <https://snl.no/Finnmark>. [10.11.15].
- Bokmålsordboka (2016): *Eid*. Språkrådet, UiO. Tilgjengelig fra: [http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=eid&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal="+&ordbok=bokmaal](http://www.nob-ordbok.uio.no/perl/ordbok.cgi?OPP=eid&ant_bokmaal=5&ant_nynorsk=5&bokmaal=) [20.03.16].
- Bull, Tove (1996a). *Målet i Troms og Finnmark*. I: E. H. Jahr & O. Skare (red.), *Nordnorske dialekter*. Oslo: Novus forlag.
- Bull, Tove (1996b). *Språkskifte hos kvinner og menn i ei nordnorsk fjordsamebygd*. I: E. H. Jahr & O. Skare (red.), *Nordnorske dialekter*. Oslo: Novus forlag.
- Bull, Tove (2011). *Samisk påverknad på norsk språk*. NOA: norsk som andrespråk.
- Bull, Tove (2012). "Enten man ville eller ikke, så lærte man samisk". I: H.-O. Enger, J. T. Faarlund & K. I. Vannebo (red.), *Grammatikk, bruk og norm*. Oslo: Novus Forlag.
- Bye, Per, Vangsnes, Øystein og Trosterud, Trond (2003). *Språk og språkvitskap: ei innføring i lingvistikk*. Oslo: Samlaget.
- Börestam, Ulla og Huss, Leena. (2001). *Språkliga möten: tvåspråkighet och kontaktlingvistik*. Lund: Studentlitteratur.
- Christoffersen, Line og Johannessen, Asbjørn (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Conzett, Phillip, Johansen, Åse Mette og Sollid, Hilde (2011). *Genus og substantivbøying i nordnorske språkkontaktområder*. Nordisk tidsskrift for andrespråksforskning, 6 s. 35-71.
- Dannemark, Nils I.S. (2010). *Variasjon og mønster: drag ved det norske talemålet til ein del barn i Guovdageaidnu*. Doktoravhandling, Tromsø, Universitetet i Tromsø.
- Friis, Jens Andreas (1861). *Ethnografisk kart over Finmarken*, tilgjengelig fra <http://www.dokpro.uio.no/friiskartene/1861/kart8d.jpg>.
- Faarlund, Jan Terje, Lie, Svein og Vannebo, Kjell Ivar (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Gal, Susan (1979). *Language shift: social determinants of linguistic change in bilingual Austria*. New York: Academic Press.

- Greneren, Geir (2015). *Finnfondet: et fornorskingsinstrument eller et ekstra lønnstillegg? - En gjennomgang av fondets midler til lærerne 1901–1902*. Historisk tidsskrift, 93(04).
- Gulesider, kart (2015): Navigasjonsside over kart. Tilgjengelig fra: <http://kart.gulesider.no> [10.11.15].
- Hanssen, Eskil (2010). *Dialekter i Norge*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Harboe, Thomas (2006). *Kap. 4: Kvalitative og kvantitative metoder*. I: Indføring i samfunnsvidenskabelig metode. Fredriksberg: Forlaget Samfundslitteratur, s. 31-39.
- Hatlebrekke, Hildur (1996). *Snakker finnmarkingene bokmål?* I E. H. Jahr & O. Skare (red.), *Nordnorske dialektar*. Oslo: Novus forlag AS.
- Haugen, Odd Einar (2008). *Grunnbok i norrønt språk*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hockett, Charles F. (1958). *A course in modern linguistics*. New York: MacMillan.
- Holmes, Janet (2013). *An introduction to sociolinguistics* (4. utg.). Harlow: Pearson Longman.
- Jahr, Ernst Håkon og Skare, Olav (1996). *Nordnorske dialektar*. Oslo: Novus.
- Jensen, Eivind Bråstad (2015). *Tromsøseminarister i møte med en flerkulturell landsdel. Stonglandseidet*: Nordkalottforlaget.
- Johansen, Åse Mette (2009). *“Velkommen te’ våres Norge”. En kvalitativ studie av språkbytte og språkbevaring i Manddalen i Gáivoutna/Kåfjord*. Oslo: Novus As.
- Junttila, Jorid (1996). *Språkkontakt i ei bygd i Nord-Troms*. I: E. H. Jahr & O. Skare (red.), *Nordnorske dialektar*. Oslo: Novus forlag.
- Labov, William (1972). *Some principles of linguistic methodology*. I: *Language in Society*. [Fagfelleurdert tidsskrift]. Vol. 1(1) s. 97-120
- Larsen, Anders (1931). *Noen samiske låneord i norsk*. Håøygminne, 3, s. 277-297.
- Lie, Svein (2011). *Norsk morfologi* ([2. utg.]. utg.). Oslo: Ling forlag.
- Lund, Svein (2009): *Forfall og fornorsking. Glimt fra Kvalsund skolehistorie 1800-2007*. Tilgjengelig fra: <http://skuvla.info/skolehist/forfall-n.htm>. [12.04.16].
- Martinussen, Bente (1996). *Mot én dialekt i Finnmark?* I: E. H. Jahr & O. Skare (red.), *Nordnorske dialektar*. Oslo: Novus forlag.
- Milroy, Lesley og Gordon, Matthew (2003). *Sociolinguistics : method and interpretation*. Malden, Mass: Blackwell.
- Mæhlum, Brit (1996). *Norsk og nordisk sosiolingvistikk - en historisk oversikt*. I: *Studies in the Development of Linguistics in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Swedel*. Oslo: Novus s. 175-224
- Mæhlum, Brit (2008). *Språkmøte. Innføring i sosiolingvistikk*. I: Fagernes: Cappelen Damm AS.
- Mæhlum, Brit og Røyneland, Unn (2012). *Det norske dialektlandskapet: innføring i studiet av dialekter*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Nesheim, Asbjørn (1952). *Samisk og norsk i Lyngen*. I: Sámi ællin – Sameliv. Samisk selskaps årbok 1951-1952.

- Paine, Robert (1998). *By Chance By Choice: A Personal Memoir*. Ethnos, 63(1). Tilgjengelig fra: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/00141844.1998.9981567>. [13.04.16].
- Røyneland, Unn (2008). *Språk og dialekt*. I: B. Mæhlum, G. Akselberg, U. Røyneland & H. Sandøy (red.), *Språkmøte*. Fagernes: Cappelen Damm AS.
- Sandøy, Helge (2008). *Kontakt og spreiding*. I: B. Mæhlum, G. Akselberg, U. Røyneland & H. Sandøy (red.), *Språkmøte*. Fagernes: Cappelen Damm AS.
- Sollid, Hilde (2003). *Språkdannelse og -stabilisering i møtet mellom kvensk og norsk*. Oslo: Novus forlag.
- Sollid, Hilde (2009a). *Utforskning av nordnorske etnolekter i et faghistorisk lys*. [Fagfellelevertidsskrift]. *Maal og minne* 98(2), s. 147-169.
- Sollid, Hilde (2009b). *Etnolekter i Norge*. I: T. Bull & A.-R. Lindgren (red.), *De mange språk i Norge. Flerspråklighet på norsk*. Oslo: Novus AS.
- Statistisk sentralbyrå (2015). *Kart fra statistisk sentralbyrå*. Tilgjengelig fra: <http://kart.ssb.no> [10.11.15].
- Statistisk sentralbyrå (2016). *Folkemengde og befolkningsendringar, 1. januar 2016*. Tilgjengelig fra: <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/folkemengde/aar-per-1-januar/2016-02-19?fane=tabell&sort=nummer&tabell=256001>. [01.05.16].
- Storelv, Christina (2012). *“Jei bruker jo æ, jei” En studie av variasjon i bruken av det personlige pronomenet I. person entall i talemålet i Indre Billefjord og omegn*. Masteravhandling, Tromsø, Universitetet i Tromsø.
- Sætermo, Monica Simonsen (2011). *n, l, t og d : en komparativ studie av palataler versus postalveolarer i Altadialekten*. Masteravhandling, Tromsø, Universitetet i Tromsø.
- Todal, Jon (1996). *Interferens, negativ transfer, substrat eller etnolekt: om det norske språket hos tospråklege samisktalende*. I: *Kunnskap og kompetanse i Sápmi*, s. 107-117.
- Åsberg, Rodney (2001). *Det finns inga kvalitativa metoder–och inga kvantitativa heller för den delen: Det kvalitativa-kvantitativa argumentets missvisande retorik*. I: *Pedagogisk forskning i Sverige*, 6(4).

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

“Talemålet i Kokelv”

Bakgrunn og formål

Jeg er masterstudent ved Universitetet i Tromsø, og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Oppgaven skal handle om talemålet i Kokelv, og jeg skal i hovedsak se på genusbruken (hankjønn, hunkjønn, intetkjønn) og substantivbøyningen. Jeg vil sammenligne eldre og yngre i bygda, de eldre på grunn av at de har samisk som morsmål. Formålet med oppgaven blir å kartlegge dette, og se eventuelle ulikheter og likheter mellom eldre og yngre.

I den forbindelse trenger jeg informanter/personer å intervju, som er fra Kokelv og har vært bosatt der noen år. Helst hele livet. En av foreldrene bør være fra Kokelv opprinnelig, men det er ikke absolutt nødvendig. Jeg trenger til sammen 15-20 personer, fra hver generasjon (13-16 år, 30-50 år, 50-70 år og fra 80 og oppover).

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelse i studien vil innebære en samtale/intervju, som vil vare i maks 20 minutter. Dette vil foregå med lydopptaker, og jeg vil ta notater underveis. Det er ikke skummelt, vi vil bare ha en helt vanlig samtale. Dersom det er nødvendig, vil det bli en samtale i etterkant, eller et spørreskjema bli utlevert. Vi avtaler et tidspunkt og sted som vil passe for deg.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Alle opplysninger som blir innhentet blir det kun jeg og min veileder som har tilgang til. Det vil ikke være mulig å gjenkjennes i den ferdige oppgaven, alle som deltar vil bli anonymisert.

Prosjektet skal etter planen avsluttes i mai 2016. All datamateriale vil da bli slettet.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger bli slettet.

Om du har noe du lurer på, ta gjerne kontakt med meg på telefon: ***** eller mail: *****@post.uit.no. Du kan også kontakte min veileder Tove Bull, ved institutt for språkvitenskap på telefon: *****.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Med vennlig hilsen

Cecilie Helen E. Johansen

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av talemålet i Kokelv, og jeg/mitt barn er villig til å delta:

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuet vil i hovedsak være en fri samtale. Informantene vil på forhånd ha lest informasjonsskrivet og skrevet under samtykkeerklæringen. Jeg vil også informere om at jeg ikke er opptatt av hvor “korrekt” de snakker, men vil få det talemålet de bruker til daglig. Spørsmålene jeg stiller er derfor ikke direkte relatert til det jeg skal kartlegge.

Spørsmål til de yngste mellom 13-16 år:

- Hvordan er det å være ung i Kokelv?
- Hva gjør dere på fritida? Holder du på med noen idrett? Hva er hobbyene dine?
- Har du tenkt på hvor du vil gå på vgs? Hvilken linje? Har du tenkt på yrke?
- Kokelv har jo en sjøsamisk historie, kjenner du til det? Hva kan du om det? Hva tenker du om det samiske? Ser du på deg selv om samisk?
- Snakker dere som er ung annerledes enn de gamle? Hvordan?
- Har du noen ganger fått noen kommentarer på dialekten din? Av hvem? Hvorfor? Hvordan vil du beskrive Kokelvdialekten?
- Hvordan vil du beskrive en Kokelvværing? Hva er typisk en fra Kokelv?

Spørsmål til de over 16 år til ca. 80 år:

- Hva jobber du med? Kan du fortelle litt om det?
- Hva gjør du når du ikke jobber?
- Er begge foreldrene dine fra Kokelv? Kan du fortelle om dem? Yrke...
- Hva tenker du om Kokelv og det samiske? Tenker du på deg selv om samisk?
- Kan du samisk? Hvordan var det i oppveksten, var det mange som snakket samisk i bygda da? Hvem?
- Har du noen ganger fått noen kommentarer på dialekten din? Av hvem? Hvorfor? Hvordan vil du beskrive Kokelvdialekten?
- Er det noe spesielt som kjennetegner en fra Kokelv? Hvis du skal beskrive en typisk Kokelvværing, hvordan vil du gjøre det?
- Snakker din generasjon annerledes enn ungdommen i dag? Hvordan snakker ungdommen i dag?

Spørsmål til de over 80 år:

- Hvordan var oppveksten din? Vokste du opp i Kokelv?
- Var begge foreldrene dine fra Kokelv? Kan du fortelle om dem? Yrke, språk...
- Hva tenker du om Kokelv og det samiske? Ser du på deg selv om samisk?
- Kan du samisk? Hvordan var det i oppveksten, var det mange som snakket samisk i bygda da? Hvem?
- Hvor gammel var du da krigen begynte (1940)?
- Hvor evakuerte dere? Kan du fortelle litt om det?
- Hvordan var det å komme tilbake?
- Snakker din generasjon annerledes enn ungdommen i dag? Hvordan snakker ungdommen i dag?

Vedlegg 3: Samlet oversikt over alle generasjonene i skjema.

MASKULINUM

GENERASJON	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Generasjon 3	en (36)	-(e)n (96) -Ø (1)	-a (51) -Ø (4) -er (2) -e (1)	-an (50) -ene (1)
Generasjon 2	en (3)	-(e)n (18)	-a (9) -Ø (2)	-an (11) -ene (1)
Generasjon 1	en (8)	-(e)n (35)	-a (15) -er (2) -Ø (1)	-an (11)
TOTALT	en (47)	-(e)n (149) -Ø (1)	-a (75) -Ø (7) -er (4) -e (1)	-an (72) -ene (2)

FEMININUM

GENERASJON	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Generasjon 3	en (19) ei (7)	-a (56)	-e (7) -(e)r (10)	-an (5) -en(e) (3) -ne (3)
Generasjon 2	ei (1) en (1)	-a (15)	-e (1) -er (1)	
Generasjon 1	en (6) ei (1)	-a (12)	-e (2)	
TOTALT	en (26) ei (9)	-a (83)	-e (10) -er (11)	-an (5) -en(e) (3) -ne (3)

NØYTRUM

GENERASJON	artikkel	ent. best.	flert. ubest.	flert. best.
Generasjon 3	et (11) en (2)	-e (35) -Ø (3)	-Ø (11) -a (8) -r (1)	-an (15) -ne (1)
Generasjon 2	et (2)	-e (17)	-Ø (15) -a (1)	-an (4)
Generasjon 1	et (3)	-e (19)	-Ø (10) -a (3)	-an (3)
TOTALT	et (16) en (2)	-e (71) -Ø (3)	-Ø (36) -a (12) -r (1)	-an (22) -ne (1)

Vedlegg 4: Oversikt over avvik

GENERASJON 3:

Camilla: tot. M: 75 tot. F: 21 tot. N: 32. TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 128

sine guttan
så va det stor bekk
va stor bygd
en sånn stor berg
i neste år

Avvik: 5

Charlotte: tot. M: 88 tot. F: 37 tot. N: 29 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 154

det va så fattigdom
her go fiskefjord
fikk lov av poltimester
han hadde sånn stor trekasse
det ble anna liv
på andre sia elva
den første traktor her
trettién bolig
seksogførti kom vi om sommar
det gropa der
det senere tid
den derre gevære - to geværa
en eide over
jenta min
den kjekke poltimesternavne

Avvik: 15

Calle: tot. M: 71 tot. F: 40 tot. N: 4 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 115

stort samhold

den daglige arbeid

alle ungan nysgjerrig på kaia

Avvik: 3

Christian: tot. M: 43 tot. F: 17 tot. N: 20 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 80

begynte med lite firma

det firma

det filmkamra

heiv sæ på sykkel

æ for til militære

Avvik: 5

Cato: tot. M: 48 tot. F: 13 tot. N: 34 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 95

den herre måne

vi sku få gå på den skole der

va stor erfaring

æ e underlig person

kunne ikke eneste ord

en par stokka

Avvik: 6

TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 572

TOTALT ANTALL AVVIK: 33

GENERASJON 2:

Beate: tot. M: 24 tot. F: 13 tot. N: 12 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 49

e typisk kokelvværing

Avvik: 1

Brage: tot. M: 6 tot. F: 3 tot. N: 2 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 11

Avvik: 0

Bjarne: tot. M: 18 tot. F: 8 tot. N: 9 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 35

vi va hel uka der

på andre sia elva

Avvik: 2

Benjamin: tot. M: 24 tot. F: 9 tot. N: 28 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 61

ikke bare litt men helt anna hverdag

gikk æ [på] gymnase

Avvik: 2

TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 156

TOTALT ANTALL AVVIK: 5

GENERASJON 1:

Alma: tot. M: 25 tot. F: 4 tot. N: 9 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 38

på sånn der hotell

Avvik: 1

Agnes: tot. M: 38 tot. F: 14 tot. N: 27 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 79

våres ungan

dæm hadde foreldran som

vi har avslappa forhold

ytra æ jo ønske

Avvik: 4

Adrian: tot. M: 12 tot. F: 4 tot. N: 4 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 20

Avvik: 0

Audun: tot. M: 20 tot. F: 3 tot. N: 7 TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 30

han e grei person

det e jo såpass litn bygd

Avvik: 2

TOTALT ANTALL SUBSTANTIV: 167

TOTALT ANTALL AVVIK: 7

Formelen som er brukt for å regne avviksprosenten:

antall avvik : antall substantiv x 100

	Antall substantiv/nominale ledd	Avvik	Prosentavvik
Generasjon 3	572	33	5,7 %
Generasjon 2	156	5	3,2 %
Generasjon 1	167	7	4,1 %
TOTALT	895	45	5,0 %

